

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΩΘΕΗΣ 19.—Τηλ. 227-689 | 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1966 | ΑΡ. 7

ΕΠΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ

«Χριστὸς ἀνέστη!».

Ἀπὸ τοῦ ὄρθρου ἐκείνου τῆς «μιας σαββάτων» διατρέχει τὸ διάστημα τοῦ χρόνου καὶ φθάνει μέχρις ἡμῶν τὸ χαροποιὸν μήνυμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. «Χριστὸς ἀνέστη!». Καὶ ἀντιβοοῦν οἱ αἰῶνες καὶ ἀποκρίνονται αἱ γενεαὶ τῶν πιστῶν. «*Ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως!*». Καὶ ἡ ἐπιβεβαιωτικὴ αὐτῆ ἀπόκρισις δὲν εἶναι ἀπλῶς ἱστορικὴ γνῶσις καὶ ἀνάμνησις τοῦ μοναδικοῦ ἐκείνου εἰς τὴν Ἱστορίαν γεγονότος, ἀλλὰ βίωσις καὶ μυστικὴ ἐπανάληψις τοῦ θαύματος τῆς ἀναστάσεως ἐν ταῖς καρδίαις τῶν πιστῶν.

Διότι αὕτη εἶναι ἡ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν ἐπετείων καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἑορτῶν. Κατὰ μὲν τὰς ἱστορικὰς ἐπετείας ἀναγόμεθα εἰς τὰς πράξεις, αἱ ὁποῖαι ποτε συνέβησαν εἰς τὸν παρεληλυθότα χρόνον, διὰ τῆς φαντασίας καὶ τῆς μνήμης· κατὰ δὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἑορτὰς βιοῦμεν τὰ μυστικῶς ἐντὸς ἡμῶν ἐπαναλαμβανόμενα ἱστορικὰ γεγονότα τῆς πίστεως. Κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἑορτὰς θεώμεθα ἐκάστοτε ὅσα συνέβησαν «*τῷ καιρῷ ἐκείνῳ*» τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου, ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τῷ βίῳ τῶν Ἁγίων· θεώμεθα δὲ ταῦτα ὄχι ἱστορικῶς, ἀλλὰ δρώμενα καὶ ἐπαναλαμβανόμενα εἰς τὸν παρόντα χρόνον. Οὐ μόνον δὲ θεώμεθα, ἀλλὰ καὶ συμμετέχομεν εἰς αὐτά, διότι ἡ μυστικὴ σκηνὴ τῆς δράσεως εἶναι ἐντὸς ἡμῶν, εἴμεθα ἡμεῖς, αἱ καρδίαι ἡμῶν «*καιόμεναι*» ὑπὸ τῆς πίστεως.

Ὅθεν καὶ τώρα πάλιν «*ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν Ἅγιον, Κύριον, Ἰησοῦν...*». Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ ἀνάστασις εἶναι ἡ κρηπίς καὶ ὁ θεμέλιος τῆς πίστεως. Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως ἀμφοτέρωθεν εἶναι μοναδικὰ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ καὶ ἰσχυρά, διὰ τὰ νὰ οἰκοδομηθῇ ἐπ' αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία καὶ διὰ τὰ νὰ ἐδρασηθῇ ἡ πίστις· ἡ πίστις ἥτις ἐνίκησε τὸν κόσμον καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς ὁποίας «*οὐκ ἔσται τέλος*». Ὁ μέγας Παῦλος ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας

δύο ταῦτα εὐηγγελίζετο, «*τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν*».

Εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἥτις εἶναι «*ἀπαρχὴ*» τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἀποκτᾶ νόημα καὶ ἀξίαν ὁ ἀνθρώπινος βίος. Διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνεγεννήθημεν «*εἰς ἐλπίδα ζωῆς*», ἐπειδὴ μόνον εἰς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν εὐρίσκει δικαίωσιν ὁ ἠθικὸς βίος τοῦ πιστοῦ. Ὁ θάνατος, ὅστις ἐκμηδενίζει τὴν ὑλικὴν μας φύσιν καὶ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου συνέχομεθα ὑπὸ ἀνικητοῦ φόβου καὶ ἀγωνίας, ἠττήθη διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Οὕτως ἡ χαρὰ τῆς σωτηρίας εἶναι βεβαία, διότι εἶναι πραγματικὴ καὶ βεβαία ἡ σωτηρία· «*... εὐφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλίασατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην*». Ὁ πιστὸς ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τούτους τοῦ ψαλμοῦ μετὰ περισσοτέρας βεβαιότητος ἢ ἐκεῖνος· διότι ὁ προφήτης βλέπει μέλλουσαν τὴν ἀνάστασιν, ὁ δὲ πιστὸς τὴν εἶδεν ἤδη ὡς ἱστορικὸν γεγονὸς καὶ τὴν ζῆ ἐντὸς αὐτοῦ ὡς θαῦμα τοῦ Θεοῦ.

Μὲ τὴν προφητικὴν του ὄρασιν βλέπει καὶ ὁ Ἡσαΐας τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ὅθεν καὶ βοᾷ· «*Ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις...*». Ἀλλὰ διὰ τὸν πιστὸν ἡ ἀνάστασις εἶναι ἤδη γεγονὸς, ἐκπλήρωσις τοῦ αἰνιγματικοῦ καὶ σκιώδους λόγου τοῦ προφήτου· ἡ προφητικὴ ρῆσις λαμβάνει πέρας εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. «*Νυνὶ δέ*», γράφει ὁ Ἀπόστολος, «*Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο*».

Ἡ ἀνάστασις εἶναι τὸ ἐνδοξον τέλος τῆς ἐπὶ γῆς ζωῆς τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θείου Λόγου. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς «*κατὰ σὰρκα*» γεννήσεώς του «*κενώσας ἑαυτόν*», πορεύεται διὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Πάθους πρὸς τὴν Ἀνάστασιν· διὰ τοῦτο ἦλθε, διὰ τὰ ἀποθάνη «*σαρκί*» καὶ ἀναστήθῃ θεία δυνάμει. Κατὰ τὰς

τελευταίας ἡμέρας τοῦ βίου του, τὰ μόνα σχεδὸν λόγια, τὰ ὁποῖα ἐπαναλαμβάνει πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καθ' ὁδὸν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα, εἶναι ὅτι «μέλλει ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται».

Περὶ τῆς ἀναστάσεώς του ἔλεγεν, ὅτε ὠμίλει περὶ τοῦ Ἰωνᾶ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους καὶ ὅτε ἐβεβαίωσεν ὅτι δύναται νὰ ἐγειρῇ τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος εἰς τρεῖς ἡμέρας. Καὶ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ὠμίλει ὅτε ἔλεγεν ὅτι «οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων», ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ ρητῶς ὅτε ἔλεγεν ὅτι «ἔρχεται ὥρα, ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ», καὶ ὅτε ἐδίδασκεν ὅτι «τοῦτό ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ».

Ἄλλ' ἢ πλεόν κατηγορηματικῆ διακήρυξις τοῦ Κυρίου περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἡ διακήρυξις ἥτις φανερώνει τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, εἶναι τὰ ἐπιγραμματικὰ λόγια αὐτοῦ πρὸς τὴν Μάρθαν τὴν ἀδελφὴν τοῦ Λαζάρου· «Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ ὃ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς ὃ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα».

Πῶς δυνάμεθα νὰ νοήσωμεν ὅλον τὸ μέγεθος τοῦ κύρους καὶ τῆς ἐξουσίας, τὰ ὁποῖα ἐνυπάρχουν εἰς τὸ «ἐγὼ» τοῦτο τοῦ Ἰησοῦ; Ποῖος δύναται νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἠθικὴν εὐθύνην μιᾶς τοιαύτης διακηρύξεως, ἂν δὲν εἶναι πράγματι ὁ Θεός, Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου; Ἡ ἠθικὴ τελειότης τοῦ Ἰησοῦ, καθὼς αὕτη διαγράφεται εἰς τὰ ἱερά Εὐαγγέλια καὶ τὸ «ἐγὼ» τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ συνείδησιν τῆς προσωπικότητος αὐτοῦ, μαρτυροῦν ἀμφοτέρωθεν περὶ τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου, ἡ δὲ θεότης αὕτη ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀμεταθέτου ἀληθείας τῶν λόγων αὐτοῦ. Δεχόμεθα τοὺς λόγους τοῦ Ἰησοῦ καὶ πλησιάζομεν εἰς τὰ γεγονότα τοῦ βίου του μὲ ἀπόλυτον πίστιν καὶ εὐγνωμοσύνην, ὅχι διὰ νὰ ἐρευνήσωμεν ὅ,τι ὑπερβαίνει τὴν νοητικὴν μας

δύναμιν, ἀλλὰ πιστεύοντες διὰ νὰ ὁμολογήσωμεν. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰησοῦς, ὅταν βεβαιώσῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, ἐρωτᾷ τὴν Μάρθαν· «Πιστεύεις τοῦτο;».

Ἄλλος τρόπος παρὰ τὴν πίστιν δὲν ὑπάρχει διὰ νὰ προσοικειωθῶμεν τὴν θείαν ἀλήθειαν. Ὅ,τι ὑπερβαίνει τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν νοημοσύνην μας· καὶ ὅ,τι γίνεται ἐκτὸς τῶν νόμων τῆς ὕλικῆς κτίσεως καὶ ὅ,τι ἀποκαλύπτεται εἰς ἡμᾶς εἰς τὴν θείαν Γραφὴν ὡς λόγος καὶ ὡς πράξις τοῦ Θεοῦ, γίνεται δεκτὸν διὰ τῆς πίστεως. Ἡ πίστις εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ ὄρασις, πέρα τῆς κατ' αἴσθησιν ἀντιλήψεως καὶ ἐπέκεινα τῆς νοήσεως. Ἡ πίστις εἶναι ὁ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑποκειμενικὸς ὅρος, διὰ νὰ νοήσῃ οὗτος τὸν θεῖον λόγον, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ θαῦμα, διὰ νὰ πεισθῇ περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ὅσων τελοῦνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ πίστις εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ἀπαραίτητος ὅρος διὰ νὰ προσέλθῃ τις καὶ προσερχόμενος διὰ νὰ εὐαρεστήσῃ εἰς Θεόν. Ἄνευ πίστεως δὲν νοοῦμεν τὸν θεῖον λόγον καὶ δὲν προσοικειούμεθα τὰς θείας ἀληθείας, οὕτω δὲ καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ πράξωμεν τὸ ἀγαθὸν καὶ τέλειον θέλημα τοῦ Θεοῦ· «Πιστεῦσαι δεῖ τὸν προσερχόμενον» καὶ «χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι».

Ἡ ἀνάστασις εἶναι τὸ μέγα θαῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπιστεγάζει καὶ δικαιώνει ὅλον τὸ ἔργον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως. Ἄνευ τῆς ἀναστάσεως δὲν ὑπάρχει Ἐκκλησία, δὲν ὑπάρχει κήρυγμα, δὲν ὑπάρχει ἀρετὴ, οὔτε δικαιοσύνη οὔτε ἀγάπη οὔτε ἀγιότης. Ὅλα ταῦτα ἄνευ τῆς ἀναστάσεως εἶναι ἐννοιαὶ ἀνθρώπιναι, πολὺ σχετικαί, πολὺ ἐγκόσμιαι καὶ πολὺ καιρικαί, χωρὶς καθολικὸν κύρος καὶ ἐπιβολήν. Ὁ μέγας Ἀπόστολος μὲ γλῶσσαν κατηγορηματικὴν καὶ θαρραλέαν ὁμιλεῖ περὶ τούτου· «Εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν». Καὶ «εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμέν ἐν Χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν».

Ἄλλ' ὁ Χριστὸς ὄντως ἠγέρθη καὶ ἡ ἀνάστασις ἐπιστεύθη καὶ ἐπιστώθη «ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις». Ἡ μεταβολὴ Ἀποστόλων καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ κόσμου, αἱ μετὰ τὴν

ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΑΣ *

Τὸ περιεχόμενον τῆς παρούσης εἰσηγήσεως συνίσταται κυρίως ἐκ πορισμάτων ἅτινα στηρίζονται εἰς μερικὴν μόνον γνώσιν τῶν πηγῶν καὶ τῆς βιβλιογραφίας. Τὸ γεγονός τοῦτο πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν συμπερασμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα καταλήγει ἡ παρούσα εἰσήγησις.

Τὸ θέμα μας εἶναι «Θεὸς καὶ Ἱστορία κατὰ τοὺς Καππαδόκας». Ἐν ἀρχῇ πρέπει νὰ θέσωμεν τὸ θέμα καὶ τὰ συναφῆ προβλήματα, καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ διατυπώσωμεν ὠρισμένους σκέψεις, αἱ ὁποῖαι ἴσως ὀδηγοῦν εἰς τὴν λύσιν τῶν προβλημάτων. Πρῶτα-πρῶτα πρέπει νὰ συνειδητοποιήσωμεν τὴν ἔννοιαν τοῦ θέματος ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Καππαδόκας. Τὸ θέμα μὲ τὰ συναφῆ του προβλήματα δύναται νὰ τεθῆ κατὰ διαφόρους τρόπους:

1) Θεὸς καὶ Ἱστορία εἰς τὴν Π. καὶ τὴν Κ. Διαθήκην, ὅπως καὶ εἰς τὴν παράδοσιν μέχρι τοῦ Εἰρηναίου, καθὼς ἐδείχθη ὑπὸ προηγουμένων εἰσηγήσεων, συναντῶνται εἰς αὐτὸ πού λέγεται συνήθως Heilsgeschichte (Ἱστορία τῆς θείας οἰκονομίας).

* Εἰσήγησις γενομένη πρὸς τὰ μέλη τοῦ Σεμιναρίου Θεολόγων Θεσσαλονίκης.

ἀνάστασιν ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου καὶ ἡ μεταστροφή τοῦ Παύλου, ἡ «μαρτυρία Ἰησοῦ» διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὁ θάνατος τῶν μαρτύρων, ἡ ἄσκησις τῶν ὁσίων καὶ ὁ κόπος τῶν δικαίων, ὅλα ταῦτα εἶναι τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα τεκμήρια, τὰ ὁποῖα ἐνισχύουν τὴν πίστιν μας εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Ἡ ἀνάστασις εἶναι γεγονός ἱστορικόν, τὸ ὁποῖον βιοῦται συνεχῶς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνακαινίζει τὸν κόσμον. Ὁ βίος τῶν πιστῶν καὶ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι παρὰ συνεχῆς λατρεία πρὸς τὸν ἀναστάντα Κύριον. Ἡ Ἐκκλησία σηκώνει τὸν σταυρὸν τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ ζῆ τὴν ἀνάστασιν διὰ τοῦτο καὶ λέγει σχεδὸν καθ' ἑκάστην: «Τὸν σταυρὸν σου, Χριστέ, προσκυνοῦμεν καὶ τὴν ἀγίαν σου ἀνάστασιν δοξάζομεν».

Ὁ μακάριος Παῦλος, ἐνώπιον τοῦ γεγονότος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἔγραφε: «Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ γῆς». Διότι ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ δικαιώνει τὴν ὑπαρξίν μας ὄχι μόνον τὴν πνευματικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕλικήν. Εἰς τὴν ἀνάστασιν εὐρίσκουν ἐκπλήρωσιν οἱ βαθύτεροι πόθοι μας, ἡ νοσταλγία μας διὰ τὴν αἰωνιότητα καὶ ὁ ἄγών μας

Πρόκειται περὶ μιᾶς δυναμικῆς κινήσεως εἰς τὰς σχέσεις Θεοῦ καὶ κόσμου, πού ὀδηγεῖ ὄχι ἀπλῶς τὸν ἄνθρωπον ὡς ἄτομον ἀλλὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ συνόλω τῆς εἰς ἓν «τέλος». Χαρακτηριστικὸν αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως εἶναι ὁ δυναμισμὸς, ἡ συνείδησις τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς εὐθύνης τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἠθικὴ προσπάθεια διὰ μεταβολὴν τοῦ κόσμου ὡς ἀνταπόκρισις εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ Θεοῦ. Παρὰ τὰς μεταφυσικὰς τῆς ρίζας, ἡ ἀποψις αὐτῆ θά ἠδύνατο σχηματικῶς νὰ παρουσιασθῆ ὡς μία ὀριζοντία γραμμὴ πού ὀδηγεῖ ἀπὸ τὴν δημιουργίαν ὅλην τὴν ἱστορίαν εἰς τὴν ἐσχατολογικὴν τῆς τελείωσιν. Τὸ ἐρώτημα εἶναι: ὑπάρχει αὐτὴ ἡ παράδοσις τῆς Heilsgeschichte εἰς τοὺς Καππαδόκας; Ἡ ἀκολουθεῖται ὑπ' αὐτῶν ἡ Ὁριγένειος γραμμὴ, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος εἰς προηγουμένην εἰσήγησιν, γραμμὴ, ἡ ὁποία εἶναι μᾶλλον κυκλικὴ καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν σχεδὸν ἀρνητικὴ; Ποία εἶναι ἡ γραμμὴ τῶν Καππαδοκῶν: ἡ τοῦ Εἰρηναίου, ἢ ἐγνώρισαν κυρίως μέσῳ Μεθοδίου τοῦ Ὀλύμπου, ἢ ἡ τοῦ Ὁριγένους; Τὸ πρόβλημα ὁμῶς «Θεὸς καὶ Ἱστορία» δύναται νὰ τεθῆ καὶ κατὰ ἓνα ἄλλον τρόπον.

2) Ὁ Harnack εἰς τὴν «Ἱστορίαν τῶν Δο-

πρὸς ἠθικὴν τελείωσιν· εἰς τὴν ἀνάστασιν δὲ εὐρίσκει τὸν μισθὸν τῶν κόπων του καὶ τὸ ὕλικόν μας τοῦτο σῶμα. Ἡ ἀνάστασις αἴρει τὸν φόβον τοῦ θανάτου, διότι ἀκριβῶς ἡ ἀνάστασις εἶναι ἡ κατὰ τοῦ θανάτου νίκη, ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ἐκ τῆς δουλείας τοῦ νόμου τῆς φθορᾶς. Ὁ Χριστὸς ἀναστὰς συνανέστησε τὴν πεσοῦσαν κτίσιν καὶ ἤδη τὰ πάντα, ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος, δυνάμει τῆς ἀναστάσεως, εὐρίσκονται εἰς μίαν πορείαν πρὸς τὰ ἄνω.

Καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν εἰς τὸ θαῦμα καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως: «πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν». Λαλοῦμεν διὰ τοῦ βίου καὶ τῆς διαγωγῆς μας ἐν τῷ κόσμῳ, ὑπομένοντες θλίψιν καὶ πειρασμόν, ἐπειδὴ γνωρίζομεν ὅτι δὲν φθάνομεν εἰς τὴν ἀνάστασιν παρὰ διὰ τῆς θλίψεως καὶ τοῦ σταυροῦ. Ἄγνωστον εἶναι τί ἡμᾶς ἀναμένει ἐν τῷ βίῳ, ἀλλ' ἡμεῖς δουλεύομεν «Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ» καὶ ἀναμένομεν «τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ρυόμενον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐπερχομένης».

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

γμάτων» (τομ. III, σελ. 189-190, μετάφρ. Neil Buchanan, N.Y.) γράφει: «Ἄν καὶ εἶναι ἐντόνως ἐσχατολογικὸς ὁ καθόλου σκοπὸς τοῦ δόγματος εἰς τὴν Ἀνατολήν, δὲν δύναται νὰ παραθεωρήσῃ τις ὅτι ἡ καρδιά τοῦ ὄλου θέματος τῆς ἐσχατολογίας, δηλ. ἡ ἔννοια τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς ἱστορίας, ἦδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὁριγένους ἀπωλέσθη διὰ τὴν ἐσχατολογία. Ἡ ἔννοια αὐτή, ἣτις ἐκφράζει τὴν ἐμφοβὸν εὐθύνην κάθε ψυχῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγιωσύνης, καὶ ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ ἄφεσις τῶν ἀμαρτιῶν παραμένει αἰνίγμα ἢ κενὴ λέξις, ἦτο ἡ κυρίαρχος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ προσδιώριζε τὴν ζωὴν τοῦ ἀρχεγόνου Χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ ἡ «ἐπισημονικὴ» θεολογία τὴν ἔβαλε εἰς τὸ νουλόπι. Δὲν ἀπουσιάζει ἡ λέξις ἐκ τοῦ συτήματος τοῦ Ὁριγένους, ἐλλείπει ὅμως τὸ πρᾶγμα... Παρ' ὄλην τὴν ἔμφασιν ἐπὶ τῆς ἔννοιᾳ τῆς ἐλευθερίας, δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο παρὰ μία κοσμικὴ ἐκτάσεως Processes, ἐντὸς τῆς ὁποίας τὰ πάντα ἐκπαρέφονται ἐκ τοῦ ἐνὸς διὰ νὰ καταλήξουν εἰς τὸ ἐν. Ἐντὸς ἐνὸς τοιοῦτου σχήματος ἡ Κρίσις ἔχει ἀπολέσει τὴν σημασίαν της». Ἐν συνεχείᾳ, ἰσχυρίζεται ὁ Harnack, ὅτι παρὰ τὴν καταδίκην τοῦ Ὁριγένους καὶ τῆς διδασκαλίας περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἔμεινεν ἔντονος ἡ ἐπίδρασις τοῦ Ὁριγένους καὶ τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ. Καὶ καταλήγει: «Οἰαδήποτε μεταρρυθμισίς ἤθελέ λάβει χώραν ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἀρχίσῃ μὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς πίστεως εἰς τὴν εὐθύνην κάθε ἀτομικῆς ψυχῆς μὲ τὸν τονισμὸν τῆς ἔννοιᾳ τῆς Κρίσεως, διὰ νὰ ἀποκτηθῇ τοιοῦτοτρόπως τὸ συγκεκριμένον σημεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ πέσουν τὰ τεῖχη τοῦ δόγματος». Τὸ ἐρώτημα δι' ἡμᾶς εἶναι: ἐλλείπει πράγματι ἀπὸ τοὺς Καππαδόκας ἡ ἔννοια τῆς Κρίσεως τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς προσωρινῆς ἀπάντησι τοῦ Θεοῦ εὐθύνης τοῦ ἀνθρώπου, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκλύεται ὁ κινήτικὸς τῆς ἱστορίας δυναμισμὸς; Τὸ πρόβλημα ὅμως δύναται νὰ τεθῆ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον:

3) Ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς ἀμαρτίας διὰ τοὺς Καππαδόκας; Τὸ θέμα τοῦτο συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὸ νόημα τῆς Λυτρώσεως, πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς θεώσεως. Εἶναι, θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, γενικὴ ἀπὸ Δυσμῶν ἢ ἐπὶ κρίσις κατὰ τῶν Καππαδοκῶν ὅτι μετέφεραν εἰς τὸν Χριστιανικὸν βίον καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ζωὴν τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ αἰσθητοῦ καὶ ὑπεραισθητοῦ κόσμου, ἐν εἶδος συγκεκριμένης διαρκείας, ἐντὸς τῆς ὁποίας τὸ πνευματικὸν καὶ ὑπεραισθητὸν ταυτίζεται πρὸς τὸ ἠθικόν, ἐνῶ τὸ ὑλικόν καὶ αἰσθητὸν ταυτίζεται πρὸς τὸ ἀνῆθικόν. Εἰς τὰς ἀκρότητάς της γνωρίζομεν τὴν διάκρισιν ταύτην ἀπὸ τὸν Γνωστικισμὸν. Ἡ ἠθικὴ προσπάθεια ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τοῦ Γνωστικισμοῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ «ἀσκήσις», μία προσπάθεια νὰ φθάσῃ κανεὶς τὴν «ἀπάθειαν», δηλ. τὴν νέκρωσιν τῶν αἰσθήσεων. Σχετικῶς ὁ Luthardt εἰς τὴν «Ἱστορίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἠθικῆς» παρατηρεῖ περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μοναχισμοῦ

ὅτι ὁ μοναχισμὸς οὗτος ἐβλάστησεν ἐκ τῆς ρίζης μιᾶς εἰδωλολατρικῆς κοσμοθεωρίας καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν ἡ ἔνωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ ἀναζητεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς θεωρητικῆς βυθίσεως ἐντὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ δῆθεν ἀγγελικοῦ βίου. «Τὸ ἰδεῶδες τοῦτο συνδέουν οἱ Ἕλληνες Διδάσκαλοι μὲ μοτίβα ἄτινα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον παρέλαβον ἀπὸ τὴν Θεολογίαν τοῦ Ὁριγένους» (σελ. 135). Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἰδεῶδες τοῦτο τοῦ θεωρητικοῦ μυστικοῦ βίου καὶ τὴν παραίτησιν ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὁ Δυτικὸς μοναχισμὸς ἀπεδείχθη μᾶλλον δραστήριος εἰς τὰ ἐγκόσμια καὶ χρήσιμος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν σχεδίων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας (σελ. 138). Ἀντιμετωπίζομεν διὰ ταῦτα τὸ συγκεκριμένον ἐρώτημα: ποία εἶναι παρὰ τοῖς Καππαδόκας ἡ σχέση τῆς ἀμαρτίας πρὸς τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ ὑπεραισθητὸν; Ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς «ἀπαθείας» καὶ τῆς «ἀσκήσεως»;

4) Τελείως κεχωρισμένως πρέπει νὰ ἐξετασθῆ, σχετικῶς πρὸς τὸ κεντρικὸν μας θέμα, καὶ τὸ ἐρώτημα: ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς θεώσεως παρὰ τοῖς Καππαδόκας; Εἶναι ἡ θεώσις ἐν συμβᾶν ἐκτὸς τῆς ἱστορίας ἢ ἐντὸς αὐτῆς, δηλ. λαμβάνει χώραν ἐν σχέσει πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἱστορίαν (Heilsgeschichte) ἢ τελείως ἀνεξαρτήτως πρὸς αὐτήν, εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς καθέτου σχέσεως ἀντιθέσεως τοῦ αἰσθητοῦ πρὸς τὸ ὑπεραισθητὸν, τοῦ φθαρτοῦ πρὸς τὸ ἀφθαρτον;

Τὰ ἀνωτέρω τέσσερα ἐρωτήματα φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως εἶναι τέσσαρες διαφορετικοὶ τρόποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους δύναται νὰ ἐξετασθῆ τὸ πρόβλημά μας. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀπόψεις, ἀπὸ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο νὰ τεθῆ τὸ θέμα. Περιοριζόμεθα εἰς τὰς ἀνωτέρω. Καὶ αἱ ἀπαντήσεις, ὅσο κι' ἂν φαίνονται ἐξωτερικῶς διαφορετικαί, οὐσιαστικῶς ὅμως καταλήγουν εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα. Ἄν δώσῃ τις τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν εἰς ἕν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐρωτημάτων, εἶναι ὡσάν νὰ ἔδωκε τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν εἰς ὅλα. Ἀρχόμεθα διὰ τοῦ πρώτου ἐρωτήματος:

1) Ἐχουν αἱ Καππαδόκαι τὴν βιβλικήν, τὴν ἄποψιν δηλ. τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ Εἰρηναίου περὶ Heilsgeschichte, ἢ ἔχουν τὴν ἑλληνικὴν Ὁριγένειον ἀντίληψιν;

Δὲν θὰ σᾶς παρουσιάσω ἐπὶ τοῦ προκειμένου πηγαῖον ὑλικόν. Περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι οἱ Καππαδόκαι δὲν ἀντιμετώπισαν θεωρητικῶς τοιοῦτον πρόβλημα. Θὰ σᾶς ἐκθέσω μόνον μερικὰς σκέψεις αἱ ὁποῖαι στηρίζονται εἰς μερικὴν μόνον γνῶσιν τῶν πηγῶν καὶ τῆς βιβλιογραφίας: α) Ὅταν ὀμιλῶμεν περὶ βιβλικῆς προοπτικῆς τῆς ἱστορίας, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἡ Κ. Διαθήκη ἀποτελεῖ ὑπὸ ὠρισμένην ἔννοιαν τὸ «τέλος» αὐτῆς τῆς Process. Ἰδιαίτερος ὑπὸ τοῦ Ἀπ. Παύλου, μὲ τὴν διδασκαλίαν περὶ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν ποῦ ἔχει παρ' αὐτῷ τὸ «ἐν Χριστῷ» γενικῶς,

καθώς επίσης και ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, τονίζονται ἐξ ἴσου ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, δηλ. τονίζεται ὁ Θεὸς καὶ ὡς παρὼν καὶ ὡς ἐρχόμενος, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὡς παροῦσα πραγματικότητα ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὡς ἀναμενόμενη εἰς τὸ τέλος τῆς ἱστορίας τελειώσις. Ἐντὸς τῶν πλαισίων αὐτῶν πρέπει νὰ γίνῃ κατανοητὴ καὶ ἡ θεολογικὴ διδασκαλία περὶ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου καὶ περὶ τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀναμονὴ τοῦ Ἰ. Χριστοῦ (τοῦ Μεσσίου) εἶναι χαρακτηριστικῶς παλαιοδιαθηκικὴ καὶ ἰουδαϊκὴ διδασκαλία, ἐνῶ ἀπέβη χαρακτηριστικῶς χριστιανικὴ διδασκαλία ὅτι ὁ Μεσσίας ἦλθε καὶ ὅτι ἡ βασιλεία του εἶναι ἤδη παροῦσα πραγματικότης. β) Τὸ γεγονός τῆς ἐνσαρκώσεως καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου διατηρεῖ τὴν ἀπόστασιν μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀμαρτωλοῦ ἀνθρώπου, κατ' ἐξοχὴν ὁμοῦς τονίζει τὴν συνάντησιν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου ἐν Χριστῷ. Φαίνεται ὅτι οἱ Ἕλληνες Πατέρες ζοῦν περισσότερο ἐντὸς αὐτῆς τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς «πραγματοποιηθείσης ἐσχατολογίας» καὶ ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας τῆς συναντήσεως Θεοῦ καὶ κόσμου. Ἡ οὕτως εἰπεῖν μείωσις τῆς ἐντάσεως εἰς τὰς σχέσεις Θεοῦ καὶ ἱστορίας ἀφ' ἐνός καὶ ἡ πεποιθήσις ὅτι ζῶμεν ἤδη ἐντὸς τοῦ πληρώματος, εἰς τὸ «τέλος», εἶναι, νομίζω, οἱ βασικώτεροι λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους οἱ Καππαδόκων δίδουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τονίζουν ὄχι τὴν βιβλικὴν ὀριζόντιον προοπτικὴν τῆς ἱστορίας ἀλλὰ μᾶλλον μίαν προοπτικὴν κάθετον. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ βίωσις τῆς παραδόσεως ὅτι ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας πραγματοποιεῖται ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἀνθρώπου, ὅτι ἡ ἐνσαρκώσις σημαίνει τὴν πληρότητα αὐτῆς τῆς συναντήσεως καὶ τὴν τελικότητά της, ὁδηγεῖ ὄχι τόσο εἰς τὴν ὀριζόντιον γραμμὴν ποὺ συναντῶμεν εἰς τὴν Π. Διαθήκην μὲ τὴν προοπτικὴν τῆς ἀναμονῆς τοῦ τέλους ἀλλ' εἰς τὴν κάθετον γραμμὴν ποὺ τονίζει τὸ γεγονός ὅτι ἦλθε τὸ τέλος καὶ ὅτι ζῶμεν ἤδη ἐντὸς αὐτοῦ. γ) Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ ἀσκητικὸς μυστικισμὸς τῶν Καππαδοκῶν εἶναι ἀτομοκρατικὸς πανταχοῦ ὁμοῦς προϋποθέτει ἀναμφισβητήτως τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ σκέψις των εἶναι παντοῦ ἐμπλεως ἐκ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς τῆς νέας δημιουργίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο εἶναι λίαν ἐντονον εἰς ὅλους τοὺς συγγραφεῖς αὐτῆς τῆς περιόδου. Ἡ Πνευματολογία των, ἥτις σχετίζεται πρὸς τὸν ἀσκητικὸν μυστικισμὸν των, ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν Χριστολογία των. Ἡ ἐννοια τῆς ἱστορικῆς ἐνσαρκώσεως, τῆς πραγματοποιήσεως δηλ. τοῦ «τέλους» ἐντὸς τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ πνευματολογία, ἡ εἰδικὴ ἐν Χριστῷ ἐνίσχυσις τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς θείας Χάριτος, εἶναι δύο βασικὰ γεγονότα εἰς τὴν σκέψιν των, ἅτινα καθιστοῦν δυνατὴν τὴν πραγματοποίησιν ὠρισμένων ἐκ τῶν ἰδανικῶν τοῦ ἑλληνισμοῦ, τὰ ὁποῖα ἐντὸς τῶν προϋποθέσεων τῆς εἰδωλολατρίας ἢ τῆς φιλοσοφίας ἦσαν ἀνεπίκτα. Ὑπὸ τὴν ἐννοια ταύτην ὁ Γρηγόριος ὁ Θαυ-

ματουργὸς (εἰς τὸν προσφωνητικὸν καὶ πανηγυρικὸν λόγον του εἰς τὸν Ὠριγένη) συνδέει τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὑποστηρίζων ὅτι ἡ δευτέρα ἐγινε πραγματικότης ἐντὸς τῆς πρώτης. Ἡ γραμμὴ αὐτὴ τῆς σκέψεως εὐρίσκειται πολὺ ἐνισχυμένη εἰς τοὺς Καππαδόκων καὶ ὡς ἀνταποκρινόμενη πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους προπαγάνδας τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξύ τῆς συγχρόνου των *Intelligentia*. Διὰ νὰ ἀποδείξουν τὸν ἰσχυρισμὸν των αὐτὸν οἱ Καππαδόκων, ἀλλὰ καὶ διότι ἦσαν ἀνθρωποὶ τῆς ἐποχῆς των, χρησιμοποιοῦν τὴν ὀρολογία τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ μάλιστα τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ, τῆς θρησκευτικῆς φιλοσοφίας τῶν χρόνων ἐκείνων.

δ) Πρέπει νὰ θεωρῶμεν τοὺς Καππαδόκων εἰς δύο ἐπίπεδα: εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ὅπερ συνδέεται πρὸς τὴν πίστιν, τὰ μυστήρια καὶ τὴν ἀσκησιν τῆς ἀγάπης, καὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς «θεωρίας» καὶ τοῦ «ἀσκητικοῦ-μυστικοῦ βίου», τοῦ «φιλοσόφου βίου», ὁ ὁποῖος, ἐνῶ δὲν εὐρίσκειται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν βίον του πρώτου ἐπίπεδου, ἀντιθέτως μάλιστα εἶναι ἐνισχυτικὸς αὐτοῦ, τοὺς φέρνει εἰς μίαν ἐπικίνδυνον, διὰ τοῦτο δὲ καὶ γόνιμον ἐπαφὴν πρὸς τὸν συρμὸν τῆς ἐποχῆς των. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μυστικῆς — ἀσκητικῆς ζωῆς συνδέεται πρὸς τὴν χαρισματικὴν ζωὴν, εἶναι πρὸ παντὸς προῖον τῆς ζωῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Ἀποστ. Παύλου. Βεβαίως τὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Παύλου εἶναι συνοδεύοντα καὶ δὲν κατέχουν ἴσως μίαν τόσο κεντρικὴν καὶ σπουδαίαν θέσιν ὅπως κατέχουν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν σκέψιν τῶν Καππαδοκῶν. Πρέπει παρὰ ταῦτα νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τὸ στοιχεῖον τοῦτο (ἀσκησις, μυστικισμὸς, ἔκστασις), ἐνῶ ὡς ἀνάπτυξις κυρίως τῆς μυστηριακῆς ζωῆς εὐρίσκειται παρὰ τοῖς Καππαδοκαῖς καλῶς ἰσοσταθμισμένον πρὸς τὴν πίστιν τῆς ἱστορικῆς κοινότητος καὶ τὴν ἀγάπην (εἶναι γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες των ὑπὲρ τῆς πίστεως, ὅπως ἐπίσης εἶναι γνωστά τὰ ἀπαράμιλλα ἔργα τῆς εὐποίας των), τονίζεται τοῦτο ὅλως ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῶν Καππαδοκῶν, διότι αὐτὸ τοὺς συνέδεε πρὸς τὴν θρησκευτικὴν *Intelligentia* τοῦ νεοπλατωνισμοῦ τῆς ἐποχῆς, ὅστις ἔτεινε εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ κόσμου καὶ εἰς τὴν ἐνωσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ «Ἐν». «Εἶναι ὠραῖον πρᾶγμα, γράφει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ θεωρητικὸς βίος, κ' εἶναι ὠραῖον πρᾶγμα ἢ δράσις: ὁ ἕνας δρόμος μᾶς ὑψώνει ἀπὸ ἐδῶ κάτω καὶ μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, ἐπαναφέρων τὸ πνεῦμα μας πρὸς ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον εἶναι δημιουργημένον: ὁ ἄλλος ὑποδέχεται τὸν Χριστόν, τὸν ὑπηρετεῖ καὶ δείχνει μὲ ἔργα τὴν ἀγάπην πρὸς αὐτόν». Αὐτὴ ἡ ἰσοστάθμισις τῶν δύο ὁδῶν μου φαίνεται πῶς εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς συνθέσεως τοῦ Καππαδοκῶν καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἀνεξαρτήτως πρὸς τὴν ἐποχὴν των. Ἴδου τὶ παρατηρεῖ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο σχετικῶς πρὸς τὸν Ναζιανζηνὸν ὁ κ. Β. Τα-

τάκης: «Ἡ ὁδὸς ἢ διὰ τοῦ λόγου καὶ θεωρίας εἶναι δρόμος μὲ τὸν ὁποῖον κερδίζουμε τὴ σωτηρία μας. Δὲν εἶναι ὅμως ὁ μόνος. Θὰ ἦταν τὸ πιὸ ἀδικο πρᾶγμα γιὰ τὴν πίστη μας, λέει ὁ Γρηγόριος, ἂν μόνον γιὰ τοὺς λίγους ἀνοιγε δρόμο πρὸς τὴν σωτηρία. Τὸ χαρακτηριστικό της, ἀντίθετα, εἶναι ὅτι εὐεργετεῖ ὅλους. Δὲν εἶναι λοιπὸν «ἐν τὴν τὸ σῶζον, οὐδὲ μία τῆς ἀρετῆς ὁδός, ἀλλὰ πλείονες...». Καὶ ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, καὶ μιὰ πού ἡ ὁδὸς ἢ διὰ λόγου καὶ θεωρίας δὲν εἶναι χωρὶς κινδύνους, ἀλλὰ εἶναι ἐπισημάνθη καὶ ὀλισθηρῆ, γιὰτὶ νὰ ἀφήσουμε τὶς ἄλλες αὐτὲς πού στηρίζονται στὴν ἀπλή πίστη, καὶ νὰ τρεπόμαστε «ἐπὶ μίαν ταύτην»; (Ἡ Συμβολὴ τῆς Κατπαδοκίας στὴ Χριστιανικὴ Σκέψη, Ἀθήνα 1960, σελ. 169).

Λόγω ἐπίσης τῶν ἐκκλησιαστικῶν μυστηριακῶν ριζῶν τῆς χαρισματικῆς ζωῆς, τῆς ἀνοδικῆς δηλ. πρὸς τὸν Θεὸν πορείας, τοῦ «ἀγγελικοῦ βίου», πού ἐκφράζεται ὑπὸ τῶν Κατπαδοκῶν μὲ ἑλληνικοὺς ὅρους, ἢ ἀσκητικὴ καὶ μυστικὴ ζωὴ τῶν Κατπαδοκῶν παρουσιάζει οὐσιώδεις διαφορὰς πρὸς τὴν τῶν Νεοπλατωνικῶν. Τὸ κυριώτερον διακριτικὸν εἶναι ὅτι εἰς τοὺς Κατπαδοκάς πρόκειται περὶ «πορείας» ἄνευ τέρματος. Τὴν πορείαν αὐτὴν ὁ Νύσσης χαρακτηρίζει ὡς «στάσιον» καὶ «κίνησιον», καὶ χρησιμοποιοῖ τοὺς ὅρους «ἐπέκτασις» καὶ «ἐπεκτείνεσθαι». Πρόκειται περὶ μιᾶς δυναμικῆς κινήσεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν τελειώσιν.

Ἀπαντῶντες εἰς τὸ ἀρχικῶς τεθὲν ἐρώμητα, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ Κατπαδοκάι σκέπτονται καὶ ἐργάζονται ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς βιβλικῆς σωτηριολογικῆς ἱστορικῆς προοπτικῆς ἐξαίροντες τὸ χαρισματικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν ἄσκησιν καὶ εἰς τὴν μυστικὴν ζωὴν, αἵτινες εἶναι ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς μυστηριακῆς, χριστολογικῆς καὶ ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν χρόνων των, ἀφ' ἑτέρου δὲ μιᾶς προσαρμογῆς εἰς τὸν νεοπλατωνικὸν συρμὸν τῆς ἐποχῆς. Ἀπὸ τῆς τελευταίας αὐτῆς σκοπιᾶς δύνανται ὡς πρὸς τοὺς Κατπαδοκάς νὰ γίνῃ λόγος περισσώτερον περὶ ἐκχριστιανισμοῦ τοῦ ἑλληνισμοῦ παρὰ περὶ ἐξελθισμοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ μὴ ἐγκατάλειψις τῆς βιβλικῆς προοπτικῆς περὶ μιᾶς τελειώσεως εἰς τὸ μέλλον καὶ ὁ τονισμὸς τοῦ παρόντος χαρακτῆρος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Κ. Διαθήκης (ἰδίᾳ παρὰ Παύλῳ καὶ Ἰωάννῃ) χαρακτηριστικὸν μιᾶς μυστηριακῆς ἀντιλήψεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Daniélou εἰς τὸ ἔργον του περὶ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης τονίζει μετὰ πολλῆς σαφηνείας αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν. Εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Παύλου ὑπάρχει ἡ ἀναχώρησις, ἡ ἄσκησις καὶ ἡ θεωρία τοῦ ὑπεραισθητοῦ κόσμου. Ἡ συστηματοποίησις τῆς ὑπὸ τῶν Κατπαδοκῶν καὶ ἡ προβολὴ τῆς ἡσαν ἔργον τῆς θεολογικῆς των δραστηριότητος καὶ τῆς προσωπικῆς των ζωῆς. Ἡ ἔξαρσις τοῦ στοιχείου αὐτοῦ πρέπει νὰ σχετίζεται ὄχι μόνον πρὸς ἐνδοεκκλησιαστικούς παράγοντας ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τάσεις τῆς ἐποχῆς των. Ὡς πρὸς τοῦτο τὸ τελευταῖον στοιχεῖον ἡσαν τέκνα τῆς ἐποχῆς των ὅπως ὁ Χάρ-

νακ καὶ ὁ μοντέρνος προτεσταντισμὸς ὑπῆρξαν τέκνα τῆς ἐποχῆς μας πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν, ἀφοῦ ἐτόνισαν μονομερῶς τὸ δυναμικόν, ἀκτιβιστικὸν καὶ ἠθροκρατικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ πίστει, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς τάσεις τοῦ αἰῶνος μας.

2) Ἐλλείπει παρὰ τοῖς Κατπαδοκάις ἡ ἔννοια τῆς Κρίσεως καὶ τῆς προσωπικῆς εὐθύνης; Καὶ πάλιν μόνον σκέψεις τινὰς θὰ διατυπώσωμεν. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ αἴσθησις τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ στοχασμοῦ ἀφ' ἑτέρου δὲν ἀφίνουν παρὰ τοῖς Κατπαδοκάις χώρον διὰ τὸν «ἐρχόμενον ἴνα κρίνῃ ζώντας καὶ νεκρούς»; Ἡ Δύσις μᾶς κατηγορεῖ πάντοτε διὰ τὴν «δοξολογικὴν» παρ' ἡμῶν βίωσιν τοῦ Θεοῦ. Ζῶμεν τὸν Θεὸν περισσώτερον ὡς Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν παρὰ ὡς Κριτὴν ὡς ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν μᾶλλον παρὰ ὡς σταυρωθέντα διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν. Συμφώνως πρὸς ὅσα εἴπομεν προηγουμένως περὶ τῶν Κατπαδοκῶν ὡς διανοητῶν καὶ ὡς ἐκκλησιαστικῶν μορφῶν, θὰ ἔπρεπε, νομίζομεν, νὰ σκεφθῆ κανεὶς πολὺ διὰ τὴν διατυπώσιν τὰς γνωστὰς αἰτιάσεις τοῦ Χάρνακ περὶ κρίσεως καὶ προσωπικῆς εὐθύνης ἐν τῇ ἀνατολικῇ θεολογίᾳ. Ἐν τούτοις εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Κατπαδοκῶν ἔξαρσις τοῦ χαρισματικοῦ στοιχείου καὶ τῆς βιώσεως τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ παρόντι ἦτο δυνατόν νὰ παρεξηγηθῆ καὶ νὰ παραλληλισθῆ πρὸς τὴν νεοπλατωνικὴν ἔκτασιν. Ἄλλη ὅμως εἶναι ἡ οὐσία καὶ ἡ προέλευσις τῶν νεοπλατωνικῶν τούτων στοιχείων, καὶ ἄλλη ἡ ἔννοια τούτων παρὰ τοῖς Κατπαδοκάις.

Ἡ καθυστέρησις τῆς ἐλεύσεως τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὠδήγησε τοὺς ἐνθουσιαστάς Χριστιανούς τῆς πρώτης Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἔρημον καὶ εἰς τὴν ἀναχώρησιν ἀφ' ἐνὸς, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν προσπάθειαν προγεύσεως τῆς βασιλείας διὰ τῶν χαρισμάτων ἤδη ἀπὸ τοῦδε. Βλέπομεν δηλ. ὅτι καὶ ἡ ἀναχώρησις καὶ ἡ προσπάθεια τῶν ἀναχωρητῶν νὰ γευθοῦν ἤδη ἀπὸ τοῦδε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς ἱστορίας. Ἐπειδὴ ἡ βασιλεία ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ, δίδεται εἰς τὸν ἀνθρώπον μία οὕτως εἶπειν προκαταβολή, ὥστε οὗτος νὰ ζῆσῃ ἤδη ἐν τῷ παρόντι, ἔστω καὶ μερικῶς, ὅ,τι προώρισται νὰ ζῆσῃ εἰς τὸ μέλλον. Ποίαν σχέσιν ὅμως δύνανται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἔχουσα μία τοιαύτη ἔννοια τῆς ἀσκήσεως καὶ τοῦ χαρίσματος πρὸς τὴν «ἐλληνιστικὴν» ἄσκησιν καὶ τὴν ἑλληνιστικὴν ἔκτασιν; Καὶ τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦν διαμαρτυρίαν ἔναντι τῆς βασιλείας τοῦ πονηροῦ, μίαν ἐκδήλωσιν τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. Τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν κοινῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων συμβολίζει πάντοτε εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἡ παρουσία τοῦ μοναχοῦ. Παρὰ τοῖς Κατπαδοκάις ὑπάρχουν καὶ τὰ δύο στοιχεῖα, καὶ ἡ ἀναχώρησις καὶ τὸ χάρισμα. Μόνον πού αὐτοὶ τὰ συνδέουν μὲ τὴν εὐθύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν προσωπικὴν των εὐθύνην διὰ τὸν κόσμον. Ἡ περιβόητος σύνθεσις τῶν Κατπαδοκῶν δὲν εἶναι σύνθεσις ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, ὅσον εἶναι

ἐπὶ τῆς οὐσίας σύνθεσις τῆς ἐσχατολογικῆς-χαρισματικῆς μοναστικῆς παραδόσεως μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μυστηριακῆς καὶ κοινωνικῆς παραδόσεως. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς — ἂν τὰ ἀνωτέρω εἶναι ὀρθὰ — δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον δύναται εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν νὰ γίνῃ σοβαρὸς λόγος περὶ ἐλλείψεως παρ' αὐτοῖς τῆς ἐννοίας τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς προσωπικῆς εὐθύνης.

3) Ποία εἶναι παρὰ τοῖς Καππαδόκαις ἡ σχέση τῆς ἀμαρτίας πρὸς τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ ὑπεραίσθητὸν; Ποία εἶναι ἡ ἐννοία τῆς «ἀπαθείας» καὶ τῆς ἀσκήσεως; Ὁ Brooks Otis ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ ἀντίληψις τῶν Καππαδοκῶν περὶ Θεοῦ, ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων — σύνθεσις τῆς θεολογίας τοῦ Ὁριγένους καὶ τοῦ Εἰρηναίου — καθιστᾷ σχεδὸν ἀδύνατον τὴν ἐξήγησιν τῆς ἀμαρτίας. Οἱ Καππαδοκαὶ συνεμερίζοντο κατ' αὐτὸν τὴν ἑλληνικὴν (Σωκρατικὴν καὶ Πλατωνικὴν) ἀντίληψιν περὶ ἀμαρτίας, καθ' ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμαρτήσῃ ἐν πλήρει γνώσει τοῦ τί πράττει. Τοιοῦτοτρόπως ἡ πτώσις τοῦ Ἀδάμ ἀποδίδεται α) εἰς τὴν εἰσήγησιν τοῦ Σατανᾶ, β) εἰς τὴν ἀπάτην τῶν σαρκικῶν παθῶν καὶ γ) εἰς τὴν ἀσθένειαν τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ. «Μετὰ τῆς ἀμαρτίας ἀσφαλῶς συνδέουν ἐν στοιχείῳ ἠθικῆς ἐνοχῆς, ἀλλὰ τοῦτο βεβαίως εἶναι δευτερεύον» (Cappadocian Thought as a coherent System, Dambarton Oaks Papers, σελ. 110). Ἡ ἀποψις αὐτῆ περὶ ἀμαρτίας κρίνεται ὑπὸ τοῦ Brooks Otis ὡς πολὺ ἀνεπαρκῆς διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ἡ Δύσις ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐμφορεῖται ὑπὸ τῆς αὐγουστινείου ἀντιλήψεως περὶ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ τείνει συνήθως εἰς τὸ νὰ εὐρίσκη «συνεπὲς σύστημα» (coherent System) εἰς τὴν σκέψιν τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν Πατέρων. Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνατολικοὺς Ὁρθοδόξους χριστιανοὺς, ὅπως καὶ διὰ τοὺς Καππαδόκας, ἀσχετῶς οἰασθήποτε συνεπειᾶς πρὸς οἰονδήποτε σύστημα, ὑπεύθυνον κυρίως διὰ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἡ προτίμησις τοῦ κακοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνθρώπου, διότι τοῦτο εἶναι κακὸν (ὅπως παρ' Αὐγουστίνῳ), ἀλλὰ ὁ Διάβολος καὶ τὰ πάθη. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸν Διάβολον δὲν ἠδυνήθησαν πράγματι νὰ δώσουν οἱ Καππαδοκαὶ ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν ὡς πρὸς τὸ τί ἀκριβῶς συνέβη κατὰ τὴν πτώσιν αὐτοῦ. Οὕτε ἐξ ἄλλου ἠδυνήθησαν νὰ κατηγορήσουν τὸν Δημιουργὸν διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν παθῶν εἰς τὸν πρῶτον ἀνθρώπον πρὸ τῆς πτώσεως. Τὰ δύο αὐτὰ προβλήματα δὲν ἠδυνήθησαν, κατὰ τὸν Brooks Otis, νὰ λύσων «χωρὶς νὰ ὑπονομεύσων εἴτε τὴν διδασκαλίαν τῶν περὶ ἀπώτου τῶν ἀγγέλων (Angelic Perseverance) καὶ τῆς ἀτελευτήτου πνευματικῆς τῶν προόδου, εἴτε τὴν διδασκαλίαν τῶν περὶ θείας τελειότητος... Ἄν εἶχον συλλάβει τὴν ἀμαρτίαν ὡς πράγματι πνευματικὸν φαινόμενον, θὰ εἶχον νὰ ἀντιμετωπίσων πολὺ ὀλιγωτέρας δυσκολίας εἴτε διὰ νὰ ἐξηγήσων τὴν πτώσιν τῶν ἀγγέλων εἴτε διὰ νὰ διαχωρίσων τὸ κακὸν

ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ τὰ κανονικὰ πάθη» (σελ. 114).

Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ ἀποψις τῶν Καππαδοκῶν περὶ τοῦ κακοῦ ὡς «μὴ ὄντος». «Ἄν ἡ προαίρεσις στραφῇ πρὸς τὴν ἐμπαθῆ διάθεσιν, γράφει ὁ κ. Β. Τατάκης, τότε βυθίζεται ὁ ἀνθρώπος στὴν ἀπώλεια. Τὸ κακὸ εἶναι φθαρτὸ καὶ γεννητὸ καὶ ἀνύπαρκτο (μὴ ὄν) καὶ ἡ ἀρχὴ του δὲν ὀφείλεται σὲ θεῖο βούλημα. Γι' αὐτὸ, ὅταν ἡ διορατικὴ καὶ θεωρητικὴ δύναμη τῆς ψυχῆς ἀσχολεῖται μὲ τὰ αἰσθητὰ, τότε στὶς φτέρνες τῆς μετατίθεται ἡ φύσις τῶν ὀφθαλμῶν· βλέπει τὰ κάτω, τῶν ὑψηλῶν θεαμάτων ἀθέατος μένουσα». Ἔτσι ἀποξενώνεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ θεῖο· γιὰ τὸ θεῖο εἶναι ἀπαθές, ἐνῶ αὐτὴ βρίσκεται τότε μέσα στὸ πάθος, καὶ τὸ πάθος τὸ ἀκόλαστο εἶναι ἕνας ἄγριος καὶ λυσσασμένος δεσπότης ποὺ τὸν κεντρίζει οἱ μάστιγες τῶν ἡδονῶν. Εἶναι μὴ ὄν ἢ κακία, γιὰ τὴν εἶναι στέρησις, ὅπως τὸ σκότος εἶναι στέρησις τοῦ φωτός· ἡ φύσις τῆς κακίας οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι, ἀλλὰ ἐν τῷ ἀγαθῷ μὴ εἶναι καταλαμβάνεται. Καὶ ἀφοῦ ἀληθινὰ ὑπάρχει μόνο ὁ ἐν τῷ ὄντι ὢν, ὅποιος ξέπεσε ἀπὸ τὸ ὄν χάνει καὶ τὴν ὑπαρξὴ του. Ἔτσι τὸ νὰ εἶναι κανεὶς μέσα στὴν κακία δὲν εἶναι κατὰ κυριολεξίαν ὑπαρξή. Γιὰ τὴν κακίαν δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτα, ἐπειδὴ κακία γίνεται ἡ ἀνυπαρξία τοῦ καλοῦ» (ἐνθ. ἀνωτ. σ. 267-268).

Διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τις καλύτερον τὴν ἀποψιν τῶν Καππαδοκῶν περὶ ἀμαρτίας, πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του καὶ τὰ ἐξῆς: α) ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι εἰκὼν καὶ ὁμοίωσις τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δηλ. εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ συγχρόνως ὁ συνεργάτης τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν πορείαν του πρὸς τὸν τελικὸν σκοπὸν. β) Τὸ δεῦτερον ποὺ πρέπει κανεὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν του εἶναι τὸ δόγμα περὶ ἐνσαρκώσεως. Διὰ τοὺς δύο τούτους λόγους δὲν παρατηρεῖται εἰς τοὺς Πατέρας τῆς Ἀνατολῆς ἡ ἔμφασις τῆς αὐγουστινείου θεωρίας περὶ ἀγάπης ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ κακοῦ ὡς κακοῦ, διότι δηλ. τοῦτο εἶναι κακὸν, ἥτις θεωρία συνδέεται μετὰ τῆς διδασκαλίας τοῦ Αὐγουστίνου περὶ πλήρους καταστροφῆς τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν πτώσιν. Εἶναι ὑπὲρ τῶν Καππαδοκῶν ὅτι δὲν προσπαθοῦν νὰ ἐξηγήσων εἴτε τὴν πτώσιν τοῦ Σατανᾶ εἴτε τὴν τελειότητα τοῦ Θεοῦ ἐν σχέσει μὲ τὴν ὑπαρξίν τῶν παθῶν εἰς τὸν ἀνθρώπον προπρωτικῶς. Ἐκεῖ ὅπου ὁ Γρηγόριος Νύσσης ἐπιχειρεῖ τοῦτο, φθάνει εἰς τὸν κρημνὸν τῆς αἰρέσεως. Ἡ ἀντίληψις ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἀιχμάλωτος τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ εἴτε τὸ θέλει εἴτε ὄχι, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον βιβλικὴ ἢ ὀλιγώτερον ἀληθὴς τῆς ἄλλης ἀπόψεως ποὺ ἐτόνισεν ἡ Δύσις, ὅτι ὁ ἀνθρώπος θεληματικῶς ὑπετάγη εἰς τὸ κακὸν. Εἶναι ἀκατανόητοι αἱ ἐπικρίσεις τῶν Δυτικῶν κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν Πατέρων καὶ εἰδικώτερον κατὰ τῶν Καππαδοκῶν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Ὅτι οὗτοι μεταθέτουν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ διὰ τὸν ἀνθρώπον καὶ ὄχι εἰς τὴν βούλησίν του τὸ ἔργον τῆς λυτρώσεως εἶναι ἀσφαλῶς μία ἀποψις πλέον βιβλικὴ ἀπ' ὅ,τι ἡ βουλησιαρχικὴ θεωρία ποὺ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Δύσιν.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΟΡΜΩΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

12. Ἀνθιμος Ζ' (1895-1897)

Ἄγγελος Τσάτσος ὀνομαζόμενος, κατὰ κόσμον, ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1832, ἐν τῷ χωρίῳ Πλησιβίτση, τῆς περιφέρειας Φιλιατῶν-Παραμυθίας. Αὐτόθι εἶχον καταφύγει οἱ γονεῖς αὐτοῦ, Χριστόδουλος καὶ Ἐλένη, μετὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐγκατάλειψιν τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων, περὶ τὸ 1820/21, διὰ λόγους προφανεῖς, καὶ τὴν παραπλάνησιν αὐτῶν ἀνὰ τὰ Καλάβρυτα, τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ τὴν Κέρκυραν. Μετὰ

δὲ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἡσυχίας ἐγκατεστάθησαν καὶ αὐτὸς εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα ὁ Ἄγγελος ἐσπούδασε, φοιτήσας ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ. Οὐχ ἤττον, ποθῶν παιδιόθεν, ὅπως ὑπηρετήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐφιέμενος εὐρυτέρας μορφώσεως, ἐζήτησε τὴν προστασίαν τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις ἀρχιερατεύοντος μητροπολίτου Παρθενίου, τοῦ ἀπὸ Ἐρσεκίου (1854-1869), ὅστις προεχειρίσεν αὐτὸν διάκονον, ἀφοῦ πρότερον ἐκάρη μοναχός, λαβὼν τὸ ὄνομα Ἀνθιμος. Μετὰ δὲ τοῦτο

Ἡ «ἀπάθεια» καὶ ἡ ἄσκησις παρὰ τοῖς Καππαδόκαις εἶναι μία ἔντονος ἔκφρασις τῆς συνειδήσεως τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ ἐπ' αὐτῆς. Δὲν εἶναι δι' αὐτοὺς μία ἄρνησις τοῦ σωματικοῦ καὶ τοῦ ὕλικου καθ' ἑαυτά, ἀλλὰ μία συνεπῆς δουραγωγία τῶν αἰσθήσεων, ὥστε αὐταὶ νὰ ὑπηρετοῦν τὸν σκοπὸν τοῦ Θεοῦ. Περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς συνειδήσεως τῶν ταύτης δανείζονται τὴν γλῶσσαν τῆς ἐποχῆς τῶν. Ἐπίσης, εἶναι φανερός τόσον εἰς τὴν «ἀπάθειαν» ὅσον καὶ εἰς τὴν «ἀσκησιν» ὁ ἐσχατολογικὸς χαρακτήρ. Ἡ καταπολέμησις τῶν παθῶν καὶ ἡ ἄσκησις εἶναι μία προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ δημιουργήσῃ ἤδη ἀπὸ τοῦδε τὸν τύπον ἐκείνον τῆς ἀφθαρσίας καὶ ἀγγελικῆς ζωῆς ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτήρα τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ἠθικόν, ποῦ ἀναμένει νὰ ἔχη εἰς τὸ τέλος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι σαφῆς ἐπομένως καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς κρίσεως ποῦ ὑπάρχει εἰς τὴν «ἀπάθειαν» καὶ τὴν ἄσκησιν ὅπως καὶ ὁ ἐσχατολογικὸς αὐτῶν χαρακτήρ.

4) Τί εἶναι ἡ θέωσις; Ἐν τῷ ἑλληνιστικῷ κόσμῳ ἡ θέωσις ἦτο προνόμιον τῶν ὀλίγων, ἔθεωρεῖτο βασικῶς ὡς ἔργον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τελικῶς ἐσήμαινε ἀπορρόφησιν τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Προϋπὸθεσις τῆς ἑλληνιστικῆς ἐννοίας τῆς θεώσεως ἦτο μία οὐσιαστικὴ ταυτότης ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ. Οἱ Καππαδοκαὶ εἰς τὴν νεοπλατωνικὴν *Intelligentia* τῆς ἐποχῆς τῶν τονίζον ὅτι καὶ ὁ χριστιανισμὸς ἔχει ὡς σκοπὸν τὸν τὴν θέωσιν. Χρησιμοποιοῦν παρομοίαν πρὸς τὸν συρμὸν τῆς ἐποχῆς τῶν ὀρολογίαν, ἀλλὰ διατηροῦν ἀκέραιον τὸ δόγμα. Κατ' αὐτοὺς α) ἡ ἀπόστασις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου παραμένει πάντοτε ἀκατάλυτος· β) ὑπάρχει πράγματι πορεία πρὸς τὸν Θεόν. «Ὁ μυστικισμὸς τῶν Καππαδοκῶν, σημειώνει ὁ Brooks Otis, εὔρε τὴν διακριτικὴν καὶ πρωτότυπὸν του νόταν ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ἣν ἔδωκε εἰς τὴν σχέσιν τοῦ πεπερασμένου πρὸς τὸ ἄπειρον, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν διὰ τὴν ἀτελείωτον ἀναζήτησιν καὶ τὴν ἀτελείωτον πρόοδον, εἰς τὸ ἀτελείωτον ταξεῖδι τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν... Ἡ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν ἐμπνέεται οὕτως εἰπεῖν ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου, κεκαθαρμένην καὶ ἐνισχυμένην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ». Ἡ θέωσις δηλ. διὰ τοὺς Καππαδοκὰς δὲν εἶναι τόσον μία κατάσταση,

ὅσον εἶναι μία πορεία πρὸς τὸν Θεόν, ποῦ ἔχει κίνητρον τῆς τὴν ἀγάπην, τὸν ἔρωτα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν του.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἡ θέωσις εἶναι ἓνας ὅρος ποῦ χρησιμοποιοῦν οἱ Καππαδοκαὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ ἐκφράσουν τὰ ἄμεσα ἀποτελέσματα τοῦ Χριστιανικοῦ βιώματος τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐνσάρκωσις βιοῦται ὑπὸ τῶν πιστῶν διὰ τῶν Μυστηρίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ τονίσουν, ἀντιμετωπίζοντες τὸν νεοπλατωνισμὸν τῆς ἐποχῆς τῶν, ὅτι ἐὰν οὗτος προσφέρῃ τὴν θέωσιν, τὴν ταύτισιν μὲ τὸ Ἔν, αὐτὴν τὴν προσφέρει ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς μόνον ἡ Ἐκκλησία. Εἶναι τελείως διάφορος ἡ θέωσις, ἣν ἐπαγγέλλεται ὁ νεοπλατωνισμὸς ἐκείνης, ἣν προσφέρει ἡ Ἐκκλησία. Ὑπάρχουν βασικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν δύο, διαφοραὶ ποῦ προέρχονται ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὰς μυστηριακάς, ἐσχατολογικάς καὶ χαρισματικὰς ρίζας τοῦ ὁσκητικοῦ τῶν μυστικισμοῦ, τῆς ἐκστάσεως καὶ τῆς πείρας τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βλ. τὰ κάτωθι ἔργα:
- Ἄ. Θεοδώρου, Ἡ περὶ θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου διδασκαλία τῶν Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μέχρις Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀθήναι 1956.
- Δ. Μπαλάνου, Πατρολογία, ἐν Ἀθήναις, 1930.
- Β. Τατάκη, Ἡ συμβολὴ τῆς Καππαδοκίας στὴ Χριστιανικὴ σκέψη, Ἀθήναι 1960.
- Π. Χρήστου, Ἡ Κοινωνιολογία τοῦ Μ. Βασιλείου, Ἀθήναι, 1951.
- Brooks Otis, Cappadocian Thought as a coherent System, ἐν Damberton Oaks Paper, 1952.
- Jean Daniélou, Platonisme et Théologie mystique, Paris, 1944.
- Paul Gallay, Gregoire de Nazianze, Paris, 1959.
- Aloisius Lieske, Zur Theologie des Christismystik Gregor's von Nyssa, ἐν περιοδ. Scholastik, 14, 1939.
- Jean Quasten, Patrology, III, 1960.

(1856), ἀπεστάλη εἰς τὴν ἰ. Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1860 μετὰ λαμπρὰν σπουδὴν, «ἀριστοβάθμιος», παρακολουθήσας, κατὰ τὸν Μυστακίδην, μαθήματα καὶ ἐν τῷ Ἀθήνησι ἔθν. καὶ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ. Εἶτα ἦλθεν εἰς τὰ Ἰωάννινα (1861)⁴⁵⁷. Αὐτόθι δ' ὑπηρετῶν τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἱεροκήρυξ, συνέγραψε πραγματεῖαν ἐκ σελίδων 78, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ θεότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνυομένη ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῶν Θείων Πατέρων», ἣν ἐξέδωσε, τῷ ἔτει 1865, καὶ ἀφιέρωσε τῷ διαπρεπεῖ διευθυντῇ τῆς κατὰ Χάλκην Σχολῆς μητροπολίτη Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνῳ Τυπάλδῳ. Δι' αὐτῆς ἀνεσκεύασε τὰς περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δοξασίας τοῦ RENAN. Ἐκαμε δὲ τοιαύτην ἐντύπωσιν αὐτή, ὥστε εὐθὺς προσελήφθη ὡς καθηγητῆς τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ ἐν Ἰωαννίνοις κεντρικῷ Παρθεναγωγείῳ.

Τῇ 14 Ἰουνίου 1869, τοῦ Ἐπισκόπου Παραμυθίας «Διονυσίου διὰ τοὺς ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκτιθεμένους εὐλόγους καὶ νομίμους λόγους παυθέντος ἀπ' αὐτῆς καὶ τέλεον ἀπομακρυνθέντος»⁴⁵⁸ γνώμη καὶ προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σωφρονίου Χρησιτίδου⁴⁵⁹, ἐξελέγη ὑπὸ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπίσκοπος Παραμυθίας, τῇ 14 Ἰουλίου 1869, ὁ «ὀσιολογιώτατος ἐν ἱεροδικόνοις, κυρ Ἄνθιμος»⁴⁶⁰ καὶ ἐχειροτονήθη ἐν τῇ πόλει τῶν Ἰωαννίνων Πρεσβύτερος κατ' ἀρχὰς εἶτα δὲ Ἀρχιερεὺς.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρὶδος ὁ Ἄνθιμος εἰργάσθη μετὰ πολλῆς φιλοπονίας καὶ φιλοτιμίας, μέχρις οὗ, τῇ 11 Ὀκτωβρίου 1877, προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Αἴνου, τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατεύοντος Δωροθέου πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος»⁴⁶¹.

Αὐτόθι δ' ἀρχιερατεύων δις κατηγγέλη τῷ Οἰκουμεικῷ Πατριαρχείῳ δι' ἄγνωστον αἰτίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην φοράν ἐκλήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατ' Ἰούνιον 1879, πατριαρχεῦντος Ἰωακείμ τοῦ Γ'⁴⁶², καὶ δούς ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν κατ' αὐτοῦ αἰτιάσεων, ἠθωώθη συνοδικῶς, ὁπότε ἐπανήλθε χαίρων εἰς τὴν παροικίαν αὐτοῦ, τῇ 21 Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν φοράν ἡ Δημογεροντία Αἴνου, κατ' Αὐγουστον τοῦ 1883, ὑπέβαλε ἡκιστα εὐχάριστον δι' αὐτὸν ἀναφοράν, τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ, ἣτις ἔπεμψε πατριαρχικὸν Ἐξαρχον, ἵνα ἐπιληφθῇ καὶ ἐξετάσῃ σχετικῶς πρὸς τὴν δη-

μιουργηθεῖσαν κατάστασιν κατὰ τοῦ Ἱεράρχου Ἄνθιμου, ὅστις φαίνεται ὅτι ἐδικαιώθη⁴⁶³.

Ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Δ'⁴⁶⁴ ἐκλήθη καὶ ἀπετέλεσεν ἐπὶ διετίαν ἐπίλεκτον μέλος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἱερᾶς Συνόδου, διακριθεὶς ἐπὶ φρονήσει πολλῇ καὶ συνέσει. Ἄλλ' εἶτα ἀπελύθη τῶν συνοδικῶν αὐτοῦ καθηκόντων μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Μηθύμνης Νικηφόρου, καθ' ὅσον ἐχόμενοι Ἰωακειμικῶν διαθέσεων ἤρχισαν ἀντιπολιτευόμενοι τῷ Πατριάρχῃ, διαφωνήσαντες διὰ τὸ πολὺκροτον ζήτημα τοῦ διαζυγίου τοῦ πρίγκιπος Γκορτσάκωφ⁴⁶⁵. Ἐπὶ δὲ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ τὸ Οἰκουμεικὸν Πατριαρχεῖον παρεχώρησε τῇ Μητροπόλει Αἴνου χωρία τινὰ καὶ κωμοπόλεις, οἷα ἦσαν τὸ Δεδε-ἀγάτς, αἱ Φέρραι κ.ἄ.⁴⁶⁶.

Διονυσίου τοῦ Ε' εὐκλεῶς ποιμαίνοντος τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, ὁ Αἴνου Ἄνθιμος μετετέθη, τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1888⁴⁶⁷, εἰς τὴν ἱεράν Μητρόπολιν Ἀγχιάλου, τοῦ ποιμένουτος αὐτῆς «Γρηγορίου μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Καστορίας»⁴⁶⁸.

Τινὲς γράφουν, ὅτι ὁ Ἄνθιμος δὲ ἀπεδέχθη τὴν τοποθέτησιν ταύτην ἐν Ἀγχιάλῳ⁴⁶⁹. Εἰς τὸ Ὑπόμνημα ἐκλογῆς ὡς Μητροπολίτου Ἀγχιάλου, τοῦ

461. Κωδ. Π. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΕΖ', σελ. 205, Τσακκοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 150.

462. Θεωρεῖται μέγας καὶ πολὺς ὁ Πατριάρχης οὗτος. Διότι ἦτο «μεγαλοπρεπῆς τὴν σωματικὴν παράστασιν καὶ ἐμφάνισιν. Εὐγλωττος, μεγαλοεργός, προσδόσας εἰς τὸν Θρόνον ἀσυνήθη ἀγλήν. Οὐδεὶς Πατριάρχης τῶν κάτω χρόνων προεκάλεσεν ὅσον Ἰωακείμ ὁ Γ' φανατικὴν ἀφοσίωσιν τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτὸν χωρήσασαν καὶ μέχρις ἀνθρωπολατρίας ἐτι. Κωνσταντινουπολίτης τὴν καταγωγὴν, γεννηθεὶς τῷ 1834 ἐμόνασεν ἐπὶ τι διάστημα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, εἶτα ὡς Διάκονος ὑπηρέτησεν ἐν Βιέννῃ. Ἀκολουθῶς ἐπὶ Ἰωακείμ Β' ἐχηρμάτισε τὸ πρῶτον Δευτερεύων τῶν Πατριαρχείων καὶ Μ. Πρωτοσύγκελλος. Μετὰ δὲ τὴν παῦσιν τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Β' ἠκολούθησε καὶ οὗτος τὴν αὐτὴν ὁδόν, εὐρισκόμενος ἐν διαθεσιμότητι, μέχρις οὗ, πατριαρχεῦντος Σωφρονίου Γ' (Ὀκτ. 1863—Δεκ. 1866), ἐξελέγη Μητροπολίτης Βάρνης, τῇ 10 Δεκεμβρίου 1864, εἶτα Θεσσαλονίκης, τῇ 9 Ἰανουαρίου 1874, καὶ ἀκολουθῶς Οἰκουμεικὸς Πατριάρχης δις, α' 4 Ὀκτωβρίου 1878 μέχρι 30 Μαρτίου 1884, β' 35 Μαΐου 1901 μέχρι 13 Νοεμβρίου 1912 (βλ. Μαθ. ἄ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 190—191, Μαυροπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 8—10, Τσακκοπούλου, ἐτ. ΛΒ' σελ. 477, 479, 481, ἐτ. ΛΓ' σελ. 24, 163, 400, ΛΔ' σελ. 13).

464. Κοκκώδης (ἡ Κουρσουλούδης) ἐπωνυμούμενος, κατήγετο ἐκ Χίου καὶ ὑπῆρξεν ἀνεμὶς τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Β' Κοκκώδη (ἐνθ' ἄνωτ. παρόντος). Διατελέσας Ἀρχιεραματεὺς τῆς ἰ. Συνόδου, εἶτα ἐγένετο Μητροπολίτης Λαρίσης, τῇ 25 Νοεμβρίου 1870, ἀκολουθῶς Δέρκων, τῇ 7 Αὐγούστου 1875, καὶ τέλος Οἰκουμεικὸς Πατριάρχης τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1884 μέχρι Νοεμβρίου 1886, θανάτῳ κατὰ Φεβρουάριον 1887 (βλ. Μαυροπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 12, Τσακκοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., ἐτ. ΛΓ', σελ. 17, 29, 163, 168).

465. Μαυροπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 29.

466. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ.

467. Τσακκοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ.

468. Κωδ. Π. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΕΖ', σελ. 365.

469. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., «Χριστιανικὴ καὶ Θρησκευτικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τόμ. Α', Ἀθήναι 1936, στ. 1125—26.

457. Γκατσοπούλου Στ., Ἄνθιμος Ζ' Οἰκουμεικὸς Πατριάρχης ὁ ἐκ Πλησιβίτσης Φιλιατῶν, ἐν «Ἡπειρωτικῇ Ἔστια», ἐτ. ΙΑ' (1962), σελ. 396, Μιχαηλίδου Κ., Ἐπιφανεῖς Θεσπρωτικαὶ Φυσιογνωμίαι, ἐν ἐφ. «Θεσπρωτικὰ Νέα», ὑπ' ἀριθ. 338, Μυστακίδου Κ., Ἄνθιμοι πατριάρχαι Κων/πόλεως, ἐν «Ἐκκλησ. Ἀλήθεια», ἐτ. ΙΔ', σελ. 375, Παπαδοπούλου Γ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 45.

458. Κωδ. Π. Πατρ. Ἀρχειοφ. ΕΖ', σελ. 50.

459. Βιτάλη, Ὁ Ἄρτης... ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 905, ὑποσ. 19.

460. Γερμανοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 82, Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., Τσακκοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., ἐτ. ΛΓ', σελ. 13.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΛΟΓΟΣ, ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΕΙΑΣ Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΝΕΚΡΟΝ ΤΟΥ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΚΥΡΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ

«Μακάριοι οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες, λέγει τὸ Πνεῦμα, ὅτι ἀναπαύονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν, ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν».

Πένθιμος Ὁμήγουρι !

Ἡ θλιβερά εἶδησις ἀνά τὴν πόλιν καὶ τὸν Νομὸν Ζακύνθου περὶ τοῦ θανάτου τοῦ προσφιλοῦς τοῖς πᾶσιν ἀειμνήστου Ἱεράρχου Κυροῦ Ἀλεξίου, ἐπέπληξε πάντας βαθυστάτης ὑπηρεσίας, Διότι, ὁ ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν αἰφνιδίως κληθεὶς παρὰ τοῦ Κυρίου εἰς τὰς αἰωνίους σκηνὰς ἐκλεκτὸς καὶ πολύ-

τιμος Ἀρχιερεὺς, ὑπῆρξε σεμνὸς τὸ ἦθος, ἐπιεικὴς τοὺς τρόπους, μειλίχιος πρὸς πάντας, καὶ καθ' ὅλα ὑπεράξιος τῆς ὑψηλῆς του Διακονίας.

Ἐγεννήθη οὗτος ἐν Ἀργοστολίῳ τῷ 1911, ὅπου καὶ ἐπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰ Γυμνασιακὰ του μαθήματα, κατόπιν τῶν ὁποίων ἠκολούθησεν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ Θεολογικὰς σπουδὰς ἄς ἐσφράγισε μετ' αὐτὸν τὸ διπλῶμα τῷ 1938 ἀριστεύσας ἐν παντί.

Ἐκάρη μοναχὸς τῷ 1934, ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ

ἀπὸ Παμφίλου Σωφρονίου Ἀργυροπούλου⁴⁷⁰, ἀναγράφεται «τοῦ εἰς αὐτὴν μετατεθέντος Μητροπολίτου κυρίου Ἀνθίμου παυθέντος»⁴⁷¹.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ὁ Ἀνθιμος, κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον, ἦτο σχολάζων, διαμένων ἐν Ἰωαννίνοις. Ἐσπερεῖτο δὲ πολλάκις, ἀλλ' οὐκ ἀπέκαμεν ὑπομένων. Παρέσχε δὲ εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰωαννίνων Γρηγόριον σπουδαίας ὑπηρεσίας, συμπαρασταθεὶς αὐτῷ φιλαδέλφως ἐν διαφόροις χαλεποῖς περιστάσεσι. Ὡσαύτως, κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἐνδιέτριψεν εἰς ἰδίας μελέτας, συγγράψας ὠραίας ὁμιλίας εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐξέδωκεν εἰς δύο τόμους, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, τῷ ἔτει 1893, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁδηγὸς εὐσεβείας ἦτοι ἑκατὸν περίπου ὁμιλίαι εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἐποικοδομητικαὶ εἰς πίστιν καὶ εὐσέβειαν πάσης χριστιανικῆς οἰκογενείας». Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο ἀφιέρωσεν εὐσεβάστως «τῷ Παναγιωτάτῳ, Θειοτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. κ. Νεόφυτῳ τῷ Η', τῷ τὴν πηδαλιουχίαν τῆς καθόλου Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δεξιῶς πάνυ ἰθύνοντι», καὶ κατέλαβεν ὁ μὲν Α' τόμος σελίδας 256, ὁ δὲ Β' σελίδας ὡσαύτως 256.

Εἰς ἀνταπόδοσιν δ' ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος εἰσηγήθη τὰ προσήκοντα τῇ Ἱ. Συνόδῳ, ἥτις καὶ ἀποκατέστησεν αὐτόν, τῇ 15 Ἰουλίου 1893, εἰς τὴν ἐν Ἠπείρῳ Μητρόπολιν Κορυτσᾶς⁴⁷², «ἄτε δὴ τοῦ προὐ μικροῦ ἐκλεγέντος⁴⁷³ κ. Γρηγορίου διὰ τοὺς

ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἱ. Συνόδου ἐκτιθεμένους λόγους, παυθέντος ἀπ' αὐτῆς⁴⁷⁴. Ἐν Κορυτσᾷ ὁ ἀναλαβὼν τὴν ποιμαντορίαν ἐπέτυχεν νὰ συμφιλίωσῃ πῶς τοὺς ἐν αὐτῇ Χριστιανούς, δεινῶς ἐρίζοντας δι' ἄγνωστον ἀφορμὴν. Ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν μετετέθη, τῇ 23 Ἰουλίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1894, εἰς τὴν ἐν Δωδεκανήσῳ Μητρόπολιν Λέρου καὶ Καλύμνου⁴⁷⁵, εἰς ἣν ὅμως ἤρνεϊτο νὰ μεταβῆ, διότι ἀπήρεσκεν αὐτῷ ἡ τοιαύτη μετὰθεσις αὐτοῦ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ παρεπιδημῶν ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἡρακλείου Γερμανοῦ, ὅστις τὸν διεβεβαίωσε: «δέχθητι τὴν Μητρόπολιν Λέρου καὶ Καλύμνου καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας θὰ ἀναδειχθῆς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης»⁴⁷⁶. Εἰς τοῦτο προέβη ὁ μεγαλόνομος ἐκείνος Ἱεράρχης, διότι ἤδη ἔβλεπε βεβαίαν τὴν πτώσιν τοῦ Νεοφύτου Η'. Καὶ ἐφ' ὅσον ἐγνώριζε τὰς περὶ αὐτοῦ διαθέσεις τῆς ὑψηλῆς πύλης, ἐτοίμησεν νὰ ἀποκλείσῃ αὐτὸν καὶ τῆς μελλοντικῆς πατριαρχικῆς ἐκλογῆς, ἠτοιμάζετο ὡς ἐκ τούτου ἡ ὁδὸς πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον διὰ τὸν Ἰωακείμ τὸν Γ', ἀπεφάσισε νὰ ἀναδείξῃ Πατριάρχην οἰονδήποτε ἕτερον Ἱεράρχην πλὴν αὐτοῦ τοῦ προσωπικοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἐστράφη πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀνθιμον, ὄντα ἐν τούτοις ἐνθουσιώδη ἰωακειμικόν.

Ἀποδεχθεὶς τοιοῦτοτρόπως τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἀπήλθεν ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν ἔδραν τῆς λαχούσης αὐτῷ ἐπαρχίας, τῇ 22 Ὀκτωβρίου. Ἀλλ' ἐφθασεν ἐκεῖ καθυστερημένως, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1895, καθ' ὅσον εἶχεν ἀτύχημα ἐν τῷ ταξιδίῳ αὐτοῦ. Ἐνῶ ἐπεβιβάζετο εἰς τὴν Σμύρνην κατέπεσεν εἰς τινὰ λέμβον καὶ ἐξήρθωσε τὸν πόδα⁴⁷⁷.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκλήμης Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

470. Τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1877 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Παμφίλου «πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐνοριτῶν Χριστιανῶν τῆς ἐν Γαλατῇ Ἱ. Ἐκκλησίας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ», ἐνθα ἐτελέσθη καὶ ἡ χειροτονία αὐτοῦ. Τῇ 17 Νοεμβρίου 1888 κατέστη Μητροπολίτης Ἀγγιάλου, ἐνθεν μετετέθη τῇ 5 Αὐγούστου 1889 εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Καρπάθου καὶ Κάσου, ἐξ ἧς, τῇ 31 Μαΐου 1897, ἐγένετο Ἐλασσώνος, ὡς ἐπίσης, τῇ 19 Ὀκτωβρίου 1900, Στραμνίτης καὶ τῇ 16 Ἰανουαρίου 1901 κατέστη Προικονήσου μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου 1911 (βλ. Τσακκοπούλου ΛΓ' σελ. 151, 173, 282, 299, 398, 425).

471. Τσακκοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 173.

472. Ἀλεξοῦδη, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 227, Γερμανοῦ, Ἐπ. Κατάλογοι..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 75, Τσακκοπούλου ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 290.

473. Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1893 (βλ. Κῶ δ ι ε Πατρ. Ἀρχ. ΞΖ', τελ. 47).

474. Αὐτόθι, σελ. 452.

475. Ὁ Γερμανὸς γράφει 26 Ἰουλίου 1894 (βλ. Ἀλεξοῦδη, ἐνθ' ἄνωτ., Γερμανοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., Κῶ δ ι ε Πατρ. Ἀρχιεοφ. ΞΖ', σελ. 471, Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., Τσακκοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 293).

476. Μαυροπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 27.

477. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ.

Δίβρης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας, χειροτονήθη Διάκονος τῷ 1935, καὶ τῷ 1938 προήχθη εἰς Πρεσβύτερον καὶ χειροθετήθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Καπνικαρέας Ἀθηνῶν, ὅστις εἶναι καὶ Πανεπιστημιακὸς Ναός.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1938 μέχρι τοῦ ἔτους 1941 ὑπηρέτησεν ὡς πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυουριάς, ἐπὶ Ἀρχιερατείας τοῦ Κεφαλλήνος ἐπιφανοῦς Μητροπολίτου Γερμανοῦ Μεταξᾶ, ἐπιδείξας ἔκτακτα προσόντα διοικητικότητος, ὀρθοτάτης ἀντιλήψεως προσώπων καὶ πραγμάτων, βαθυνοίας καὶ σωφροσύνης.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1942 μέχρι τοῦ ἔτους 1945 ὑπηρέτησεν ὡς προϊστάμενος καὶ ἱεροκέρυξ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Σπυριδῶνος Παγκρατίου Ἀθηνῶν, ἀναπτύξας ἐξαιρετικὴν δρᾶσιν ἐν τῇ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ Κηρύγματος, τῆς Ἱερᾶς Κατηχήσεως τῆς Νεότητος καὶ περιθάλψεως τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν τῆς μεγάλης αὐτῆς Ἀθηναϊκῆς ἐνορίας.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945 μέχρι τοῦ 1949 ὑπηρέτησεν ὡς Ἱεροκέρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, κηρύττων καὶ ἐν τῷ Στρατῷ καὶ εἰς τὰς παραμεθορίους Ἐθνικὰς Δυνάμεις. Ὑπῆρξε κήρυξ διαπρύσιος καὶ πιστὸς ὀρθοτόμος τοῦ Θεοῦ Λόγου· ὑπῆρξεν ἐνθερμος διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου, ζηλωτὴς καλῶν ἔργων, καὶ λάτρης τῶν ἀφθάρτων Ἐθνικῶν Ἰδεωδῶν. Διὰ τὴν ζηλευτὴν αὐτὴν δρᾶσιν ἐτιμήθη μετὰ Στρατιωτικὰς διακρίσεις καὶ εὐφύμους μνείας εἰκονίζουσας ἀμυδρῶς τὴν πολὺπλευρον ἐργασίαν του, ἐδραζομένην ἐπὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1949 χειροτονήθη βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Σπυριδῶνος μετὰ τὸν τίτλον τῆς ποτε διαλαμφάσης Ἐπισκοπῆς Εὐρύπου, τῷ δὲ 1957 ἐξελέγη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μητροπολίτης Ζακύνθου, ἐνθα διηκόνησεν ὑπερευδοκίμως καὶ θεοφιλῶς μέχρι τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας του. Ὡς βοηθὸς Ἐπίσκοπος ἀπεδείχθη φιλόφρων πρὸς πάντας καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀριστος ἐργάτης τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης, ἥτις καὶ μόνη διαλύει τὰ πνευματικὰ σκότη, καὶ κρημνίζει τὰ μεσότοιχα τῶν Κοινωνικῶν διακρίσεων.

Ὡς Μητροπολίτης ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν Χριστιανικὴν εὐποίαν ἀφωσιωμένους εἰς τὴν ὑψηλὴν του διακονίαν, πρωτοπόρος ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ φρουρὸς τῆς Νεότητος.

Ὑπηρέτησεν τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν Κοινωνίαν μετὰ ἀγάπην καὶ στοργήν, μετὰ πίστιν καὶ ἐλπίδα, μετὰ θάρρος καὶ αὐταπάρνησιν, διὸ καὶ ἡ Πολιτεία τὸν ἐτίμησε μετὰ ἀνώτερα παράσημα.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω μαρτυρεῖ ἡ περίβλεπτος προ-

πομπὴ πρὸς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν ἐκ πάσης τάξεως πολιτῶν, ὅτινες βαρῦθυμοὶ καὶ βαρυαλεγεῖς, ὡς τιμητικὸν ἀπόσπασμα παρίστανται τῆς κηδευομένης ἀρετῆς.

Ἐν καὶ μόνον βλέμμα ἀνά τὴν εὐσεβῆ πόλιν τῆς Ζακύνθου ἀρκεῖ πρὸς διαπίστωσιν τῆς εὐεργετικῆς δράσεως τοῦ κηδευομένου Μητροπολίτου, ὅστις ἀνέπνεε διὰ τῆς ἀγάπης τῆς ἐνεργοῦ πίστεως πρὸς τὸ στοργικὸν του Ποίμνιον, τὸ ὁποῖον τόσον ἠγάπησε, καὶ τὸ ὁποῖον κατῴδυνον ἱκετεύει τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν ἡμῶν, ὅπως τάξῃ τὸν ἀλησμόνητον Ποιμενάρχην του ἐνθα οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται.

Παρατηροῦντες τὸν προκείμενον προσφιλεῖ ἡμῶν νεκρὸν, τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Ζακύνθου Ἀλέξιον, ἀναπαυθέντα ἐν Κυρίῳ, βλέπομεν ἕνα ὀλόκληρον κόσμον εὐγενοῦς ἐργασίας, ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου καὶ ἀναφωνοῦμεν: «Μακάριοι οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες, λέγει τὸ Πνεῦμα, ὅτι ἀναπαύονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν».

Ἰδοὺ ἡ μακαρία ἀνάπαυσις, προσωρινὴ τοῦ σώματος ἐν τῷ τάφῳ καὶ τῆς ψυχῆς ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐνθα οὔτε θλίψεις, οὔτε πάθη καὶ πόνοι, ἀλλὰ ζωὴ ἀθάνατος καὶ αἰώνια.

Ἀείμνηστε Ἀδελφὲ καὶ Συλλειτουργέ!

Συντετριμμένοι πάντες διὰ τὴν αἰφνιδίαν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν σου, σὲ προπέμπομεν μετὰ δακρῶν, ἀποβλέποντες εἰς τὸ ἔργον σου καὶ παρακαλοῦντες τὸν Λυτρωτὴν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, ὅπως σοὶ χορηγήσῃ τὴν προσήκουσαν ἀμοιβήν, δι' ὅσα ἐν τῷ ἐπιγίῳ βίῳ σου ἐν ἀγάπῃ ἐπετέλεσας, καὶ ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου ἐποίησας. Ἰκετεύομεν Αὐτὸν ὅπως σὲ ἀξιώσῃ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ, τοῦ ἀφθόνου θερισμοῦ ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου, τὸν ὁποῖον τόσον δαψιλῶς ἔσπειρας εἰς πλήθη Χριστιανῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ.

Καὶ ὑψώνοντες ἱκέτιδας χεῖρας πρὸς τὸν Ἀληθινὸν Θεόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, θερμῶς παρακαλοῦμεν: Κύριε, Κύριε, ἀπόδος τῷ κοιμηθέντι δούλῳ Σου, πᾶν ὅ,τι οὗτος ἐν πίστει καὶ Χριστιανικῇ ἀγάπῃ ὡς Ἀρχιερεὺς καὶ πιστὸς Οἰκονόμος τῶν Χριστιανικῶν ψυχῶν ἐν τῷ βίῳ του εἰργάσατο.

Συγχώρησον αὐτῷ πᾶσαν τυχὸν ἀδυναμίαν καὶ πλήρωσον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὅσα ἐν πίστει προσεδόκα, καὶ τάξον αὐτὴν ἐν σκηναῖς τῶν δικαίων.

Ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθύνω σοὶ τὸν ὑστατον χαριετισμὸν καὶ ἀναφωνῶ μετὰ τῶν πνευματικῶν σου τέκνων, Κλήρου καὶ λαοῦ:

Αἰωνία σου ἡ μνήμη!

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ εὐλάβεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τόσοι εἰς τὰς ἱεράς ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν, ὅσον καὶ εἰς τὰς λειτουργίας τῆς Κυριακῆς ἢ τῶν Προηγουμένων, πυκνὰ πλήθην πιστῶν προσήλθον εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς διὰ νὰ διαδηλώσουν τὴν εὐλαβειάν των καὶ τὴν ἀφοσίωσίν των πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ διὰ νὰ προετοιμασοῦν ἰδιαιτέρως πρὸς ἄξιον ἑορτασμόν τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ τοῦ «ἀναστασίμου Πάσχα».

Διὰ μίαν δὲ φορὰν εἰσέτι διεπιστώθη πόσον πηγαῖον εἶναι τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα καὶ ἡ εὐλάβεια τοῦ λαοῦ μας. Καὶ ἀσφαλῶς ἡ εὐλάβεια αὕτη θὰ κορυφωθῆ, ὅπως κατ' ἔτος, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, ἣτις ἐπισημαίνεται διὰ τῆς κατ' ἐξοχὴν ἑορτῆς τῶν Ἑλλήνων, τῆς ἑορτῆς τῆς Ἀναστάσεως, ἣτις ἀληθῶς εἶναι «Πανήγυρις πανηγύρεων».

Εἰς αἰδίων μνήμην

Δικαίως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰ συγχαρητήρια αὐτῆς πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Μαρωνείας κ. Τιμόθεον διὰ τὸ γεγονός, ὅτι, ὡς σημειοῦται εἰς τὴν στήλην τῶν «Χρονικῶν», διὰ πρωτοβουλίας καὶ χορηγίας αὐτοῦ καὶ διὰ συμβολῆς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ ἀνηγέρθη ἐν Κομοτηνῇ σεμνὸν καλλιμάρμαρον μνημεῖον εἰς αἰδίων μνήμην τῶν κληρικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαρωνείας, οἵτινες κατὰ τὰ ἔτη 1941-1944 ἐθυσίασθησαν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, θανατωθέντες ὑπὸ τῶν στρατευμάτων κατοχῆς.

Τὸ μνημεῖον τοῦτο, ὡς ἐτόνισεν ὁ Σεβασμιώτατος εἰς τὸν λόγον, ὃν εἶπε κατὰ τὰ Ἀποκαλυπτήρια, θὰ εἶναι διαρκῆς ὑπόμνησις τῶν θυσιῶν τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ ἔθους εἰς τὸν βωμὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος.

Πρέπει νὰ εὔρη ἀπήχησιν.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐξ ἀφορμῆς τῆς μνημονευθείσης εἰς τὴν προηγουμένην παρατήρησιν λαμπρᾶς πρωτοβουλίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Τιμοθέου ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας ἐγκύκλιον, διὰ τῆς ὁποίας συνιστᾶται ἢ ἐπ' αὐτῶν ἀνεγερσις μνημείων ἢ ἀναμνηστικῶν στηλῶν πανταχοῦ, ἐνθα ἔδρασαν κληρικοί, οἵτινες προσέφεραν τὴν ζωὴν των ὀλοκάντωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος.

Ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρέπει νὰ εὑρη ἀπήχησιν καὶ νὰ ἔχη ἀγαθοὺς καρπούς, διότι οὐδέποτε αἱ μέλλουσαι γενεαὶ τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ λησμονήσουν τὰς πρὸς χάριν τῆς πίστεως καὶ τοῦ ἔθνους αἱματηρᾶς θυσίας τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου.

Ἀληθῶς εἶναι σπουδαιότατον.

Ἡ «Ἐκκλησία» μετὰ χαρᾶς σημειοῖ, ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὀρισθεῖσα ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βασίλῃ πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ διεξαχθησομένου ἐν τῷ μέλλοντι διαλόγου τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἀντικαθηδονείων μονοφυσιτιζουσῶν ἐκκλησιῶν ἐπελήφθη ἄνευ καθυστερήσεως τινος τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῇ ἔργου, ὅπερ ἀληθῶς εἶναι σπουδαιότατον.

Εὐχόμεθα, ἵνα ἡ προγραμματισθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς πορεία τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀρχῆς εἰς αἴσιον καὶ καρποφόρον πέρας, ἵνα, ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα τοῦ μνημονευθέντος διαλόγου, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔχη εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς μίαν Ἐπιτροπὴν, ἣτις, γνωρίζουσα καλῶς τὰ σχετικὰ ζητήματα, θὰ εἶναι κατὰ πάντα ἐτοιμὴ νὰ συζητήσῃ ἐπ' αὐτῶν πρεπόντως.

Πρέπει νὰ κινητοποιήσῃ.

Ὁρθῶς ὁ ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῆς «Μακεδονίας» ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι πατὴρ μεταναστρίας εἰς Αὐστραλίαν καταγγέλλει τι, ὅπερ εἶναι ἀληθῶς ἀνατριχιαστικόν.

Συμφώνως πρὸς τὴν καταγγελίαν ταύτην, «ἀσυνεῖδητοι ταξιδιώται ἢ μέλη τοῦ πληρώματος τοῦ σκάφους, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐταξίδευσον ἑκατοντάδες μεταναστῶν προσφέρουν μὲ ἐντεχρον τρόπον εἰς τὰς νηαρὰς μεταναστρίας διεγερτικὰ καὶ ναρκωτικὰ, ὥστε νὰ καταστοῦν εὐκόλος λεία εἰς τὰ χέρια διαφόρων ἀτόμων». Ἐκτὸς τούτου εἶναι γνωστὴ ἡ κακοποιὸς «δράσις διαφόρων ὑπαρθρώπων εἰς τὴν Αὐστραλίαν μεταξὺ τῶν μεταναστῶν».

Ἀληθῶς διὰ τὰς καταγγελίας ταύτας «τὸ κράτος θὰ πρέπει νὰ κινητοποιήσῃ ὀλοκλήρους ὑπηρεσίας, ἐὰν δὲν τὰς ἔχη ἤδη κινητοποιήσει».

Ἄλλὰ καὶ νέοι.

Σημαῖνον στέλεχος τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Μόσχας τὴν 10ην Ἰανουαρίου εἰς σχετικὴν ἐκπομπὴν παρεδέχθη, ὅτι οἱ θρησκευτικοὶ «μῦθοι» «συνεχίζον νὰ ἐνδιαφέρουν καὶ νὰ συγκινοῦν πολλοὺς» ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει. «Ἐπεσκέφθην, — προσέθεσε —, τὸ Κhabκον, τὸ Rostov ἐπὶ τοῦ Don καὶ τὸ Krasnodar. Φαντασθῆτε τὴν ἐκπληξίν μου, ὅταν εἶδον, ὅτι συγγάζουν εἰς τοὺς ναοὺς οὐ μόνον προβεβηκυῖαι τὴν ἡλικίαν γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ νέοι. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ὁ ἀγὼν ἐναντίον τοιοῦτων νοθροτήτων πρέπει νὰ συνεχισθῇ».

Χαίρομεν, διότι καθημερινῶς σχεδὸν γίνονται πολλαχόθεν διαπιστώσεις περὶ τῆς ἀποτυχίας τοῦ ἀντιθρησκευτικοῦ ἀγῶνος ἐν ταῖς κομμουνιστικαῖς χώραις. Ταχέως θὰ κατανοηθῆ, ὅτι πᾶσα τυχὸν συνέχισις τοῦ ἀγῶνος τούτου εἶναι ματαιοπονία.

Σκληρὰ ὑπενθύμισις.

Δέον ἐν συνεχείᾳ νὰ σημειωθῆ ἡ πρόσφατος σκληρὰ καταδίκη τῶν δύο σοβιετικῶν συγγραφέων, ἐγκλειστων ἤδη εἰς «στρατόπεδα ἀναμορφωτικά», μὲ τὴν αἰτίαν ὅτι διετόπωσαν ἀπόψεις, μὴ συμφωνούσας εἰς τινὰ σημεῖα πρὸς τὴν γραμμὴν τοῦ κόμματος. Ἡ καταδίκη τοῦ κόμματος αὕτη ἦλθε νὰ ὑπενθυμίσει εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς συμπαθοῦντας τὸν κομμουνισμόν, ὅτι οὗτος δὲν εἶναι εἰς θέσιν, παρὰ τὰς μετασταλινικὰς σχετικὰς διακηρύξεις, νὰ συμβιβασθῆ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς συνειδήσεως καὶ τὸν σεβασμὸν τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀνθρώπου. Εἶναι δὲ ἀτόχημα κωμικοτραγικὰ αἱ διατυπωθεῖσαι διαμαρτυρίαι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀριστερᾶς «ἰντελιγκέντσιας» διαφόρων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, διὰ τὰς ὁποίας «δὲν ἴδρωσε τὸ ἀπὸ» τῶν κυβερνῶντων τῆ Σοβιετικῆν Ἐνωσιν. Τί ἐφρατάζοντο, λοιπόν, οἱ διανοούμενοι αὐτοί; Ὅτι ὁ κομμουνισμὸς ἐπιτρέπει πλέον «παρῶν» εἰς τὴν μονολιθικὴν ἐπιβολὴν τὸν ἐπὶ τῶν διανοῶν καὶ τῶν συνειδήσεων; Τὸ τελευταῖον αὐτὸ βίβανσον καὶ ἀπάνθρωπον κροῦσμα δὲν τοὺς ἀφάντισε λοιπὸν ἀκόμη;

Διὰ τὴν προστασίαν ἀνγλίκων.

Ὁρθῶς ὁ Τύπος ἐξῆρε τὴν δρᾶσιν τῆς Ἐταιρείας Προστασίας Ἀνγλίκων ἐξ ἀφορμῆς τοῦ προσφάτου ἐορτασμοῦ τῆς 25ετηρίδος τῆς. Ἡ δρᾶσις αὕτη ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν τεραστίαν κοινωνικὴν ἀνάγκην.

Μέχρι τοῦδε εἴκοσι πέντε χιλιάδες ἀνγλίκων ἔνυχον ἀποτελεσματικῆς προστασίας ἐκ μέρους τῆς Ἐταιρείας, ἐνῶ οἱ πόροι ταύτης καλύπτονται μόνον κατὰ 17% ἐκ κρατικῆς ἐπιχορηγήσεως.

Ἀσφαλῶς τὸ ἔργον τῆς Ἐταιρείας θὰ εἶναι καρποφορώτερον, ἐὰν ἀφ' ἐνὸς ἐπιδιωχθῆ ἡ στενωτέρα ἐξάρτησις αὐτοῦ ἐκ τῶν κατὰ τόπους Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ ἐὰν ἀφ' ἑτέρου τὸ κράτος ἀποδεικνύεται «περισσότερον γενναϊόδωρον εἰς τόσον λαμπρὰς ἐκδηλώσεις κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης».

Ἀπαιτοῦνται καὶ ἠθικὰ ἀρχαί.

Εἰς τὴν ἐφημερίδα «τὰ Νέα» πρὸ τινων ἡμερῶν παρουσιάσθη εἰς μίαν ἐκ Στοκχόλμης ἀνταπόκρισιν ἡ δραματικὴ κατάστασις τῆς σουηδικῆς κοινωνίας, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀξαναομένης χειραφεσίας αὐτῆς ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. «Οἱ ἐπίσημες στατιστικὲς ἀναφέρουν, ὅτι οἱ κλοπές, οἱ φόνοι, οἱ ἀπάτες, μὲ δυὸ λόγια οἱ σοβαρὲς παραβάσεις τοῦ νόμου ἔχουν ἀξήθη ἀπὸ 172.000, ποὺ ἦταν τὸ 1950, σὲ 373.000... Οἱ κλέφτες τῶν αὐτοκινήτων ἔχουν ἀξήθη ἀπὸ τὸ 1950 ὡς σήμερα κατὰ ὀκτῶ φορές. Οἱ διαρρήξεις τετραπλασιάσθησαν. Τὰ ἐγκλήματα σημείωσαν ἀξέση 22%, πολλὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι σεξουαλικά. Οἱ βιασμοί

στὴν ἴδια χρονικὴ περίοδο ἀξήθησαν 55 ὡς 60%.

Πολλοὶ νέοι καταναλίσκουν ναρκωτικά».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὀρθῶς σημειοῦται εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνταπόκρισιν: «Δὲν φθάνει νὰ ἔχη μιά κοινωνία καλόφει ὅλες τὶς ὕλικές ἀνάγκες τῆς, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχη καὶ ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ ἕνα ἰδανικὸ γιὰ τὸ λαὸ τῆς».

Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ὑπάρχη;

Δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἐν Σουηδία «τὰ ἀφροδίσια νοσήματα δύνουν καὶ παίρνουν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κοριτσιῶν καὶ τῶν ἀγοριῶν, ποὺ ἔχουν σύφιλη, διπλασιάσθηκε. Τὰ περισσότερα κορίτσια, ποὺ ἔχουν ἀφροδίσια νοσήματα, εἶναι μεταξὺ 15-19 χρονῶν. Καὶ εἶναι φυσικὸ αὐτό, ἀφοῦ ὁ ἔρωτας εἶναι ἀπόλυτα ἐλεύθερος, δίχως φραγμό. Ὑπάρχουν νέοι ποὺ ἔχουν σεξουαλικὰς σχέσεις μὲ 40 διαφορετικὰ κορίτσια». Ἐξ ἄλλου «ὁ ἀθεϊσμὸς εἶναι πλήρης σχεδὸν ἀνάμεσα στὴ νέα γενεά! Ἡ ἠθικὴ χαλάρωσις, ἡ ἔλλειψις ἀρχῶν, ὁ μηδενισμὸς ὀδηγεῖ πολλὰς νέες καὶ νέους στὴν αὐτοκτονία. Ἡ Σουηδία ἔχει ρεκόρ αὐτοκτονιῶν».

Πάντα ταῦτα ἐξηγοῦν διατὶ ἐκπρόσωπος τῆς σουηδικῆς κυβερνήσεως διεκίρυνε προσφάτως: «Ἐχομε καταργήσει στὴ χώρα μας τὴν ἀνεργία καὶ τὴ φτώχεια. Οἱ ἀνθρώποι δὲν ὑποφέρουν, ἔχουν πλήρη προστασία. Παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι εὐτυχημένοι. Ὑπάρχει μεγάλο ποσοστὸ αὐτοκτονιῶν καὶ ἐγκλημάτων». Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ ὑπάρχη, ἐφ' ὅσον ἔχει ἐξοβελισθῆ ἡ περὶ ζωῆς ὀρθόδοξος χριστιανικὴ ἀντίληψις;

Νὰ ἀντιμετωπισθῆ.

Τὰ κρούσματα ἀσυνειδήτων ὀδηγῶν, ποὺ ἐγκαταλείπουν ἀβοήθητα τὰ θύματά των καὶ τρέπονται εἰς φυγὴν, πληθύνονται δυστυχῶς ἀντὶ νὰ ἐλαττωθοῦν. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν, εἰς ἐλλαβῆς ἱερεὺς, εἰς τὴν Ν. Φιλαδέλφειαν ἐπλήρωσε μὲ τὴν ζωὴν του τὴν ἀσυνειδήσιαν ἐνὸς τοιοῦτου ὀδηγοῦ.

Νομίζομεν ὅτι κάτι τὸ ἀποφασιστικώτερον πρέπει νὰ γίνῃ, διὰ νὰ ἐκλείψῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο, τὸ ὁποῖον στιγματίζει τὴν κοινωνίαν μας. Ἀφ' ἐνὸς μὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πραγματοποιηθῆ συστηματικὴ διαφώτισις ἐν προκειμένῳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ τροποποιηθοῦν αἱ ἰσχύουσαι σχετικὰ διατάξεις, ὥστε αἱ ποινὰ νὰ εἶναι βαρύτεραι κατὰ τῶν ἀχαρακτηριστῶν ὀδηγῶν.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4—Ἀθήναι—Τηλ. 311.121

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασωνίδου 22 — Σούρμενα

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Σύνοδος

Ἀνακοινωθέν

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ ἐπικεφαλῆς τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον Αὐτῆς Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χρυσόστομον, ἀνελοῦσα τὴν 11ην καὶ 30' π.μ. σήμερον εἰς τὰ Ἀνάκτορα Ἀθηνῶν, συνεχάρη τῇ Α. Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ, εὐχθεῖσα ἅμα ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἑορτῇ τῆς Α.Β.Υ. Πριγκιπίσσης Διαδόχου Ἀλεξίας.

Ὡσαύτως ἡ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου, μεταβάσα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας συνειργάσθη μετὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, καὶ Ἐθνευμάτων ἐπὶ τοῦ ἐκκρεμοῦντος ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 17ῃ Μαρτίου 1966

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἱ. Συνόδου

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 10ῆς μέχρι τῆς 25ῆς Μαρτίου 1966 ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 11ῃ Μαρτίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Σώστη τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ.

—Τῇ 13ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

—Τῇ 18ῃ Μαρτίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἰδρύματος Ο.Χ.Ε. Βύρωνος.

—Τῇ 20ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

—Τῇ 25ῃ Μαρτίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν.

Προέστη: Τῇ 19ῃ Μαρτίου ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν τῆς Νεκρωσίμου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς ἀειμνήστου Θ. Τριανταφύλλου.

—Τῇ 25ῃ Μαρτίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῶ Ἀθηνῶν τῆς ἐπισήμου Δοξολογίας ἐπὶ τῇ ἔθνικῃ ἑορτῇ τῆς 25 Μαρτίου, ἀναπέμφας εἰδικὴν περιστάτικὴν εὐχήν.

Προήδρευσε: Τῇ 11ῃ Μαρτίου τῆς συνεδρίας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰωσηφογλείου Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῇ 14ῃ Μαρτίου τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Δελτίου «Ἐκκλησία», ἐπισήμου ὄργανου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

—Τῇ 16ῃ Μαρτίου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Βαφειαδακείου Κληροδοτήματος, τὸ δὲ ἀπόγευμα τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

—Τῇ 17ῃ Μαρτίου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

Παρέστη: Τῇ 13ῃ Μαρτίου εἰς τὰς ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 100 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρυασός», ἀναπέμφας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ εἰδικὴν εὐχήν.

—Τῇ 24ῃ Μαρτίου εἰς τὴν πανηγυρικὴν τελετὴν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐπὶ τῇ ἔθνικῃ ἑορτῇ.

Παρέκαθησε: Τῇ 30ῃ Μαρτίου εἰς τὸ ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς παρατεθὲν γεῦμα ἐπὶ τῇ 125ῃ ἐπετείῳ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς, εἰς ὃ παρεκάθησαν αἱ Α.Α.Μ.Μ. ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Βα-

σίλισσα Ἄννα-Μαρία, ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Στεφανόπουλος, μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι.

Ἐπεσκέφη: Τῇ 17ῃ Μαρτίου ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐξ Ἀρχιερέων Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς τὸν ἐξοχώτατον ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐθνευμάτων κ. Στ. Ἀλλεμανῆν.

Συνεχάρη: Τῇ 17ῃ Μαρτίου μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις τῆς Α.Β.Υ. τῆς Διαδόχου Ἀλεξίας, συνομιλήσας ἐν συνεχείᾳ μετὰ τοῦ Ἀνακτοῦ ἡμῶν.

Ἐδέχθη: Τῇ 11ῃ Μαρτίου τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξάρχον τοῦ Παναγίου Τάφου Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Τιβεριάδος κ. Ἀνατόλιον, τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν Ἐθνευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καθηγητὴν κ. Μάρκον Σιώτην μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ Ἐθνευμάτων κ. Γιανναρά, τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου, τὸν ἱατρὸν κ. Ζαμάνην μετὰ τοῦ ἱεροφάτου κ. Ράπτη καὶ τὸν ἐξ Ἀμερικῆς κ. Σαμαράν.

—Τῇ 12ῃ Μαρτίου τὸν τέως πρόεδρον τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Μίχαν καὶ τὸν ἐκ Καβάλας κ. Ἰωσηφίδην.

—Τῇ 14ῃ Μαρτίου τὸν θεολόγον καθηγητὴν κ. Σόλωνα Νινίκαν.

—Τῇ 15ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἡλιοπόλεως καὶ Θείρων κ. Μελίτωνα, Κίτρους κ. Βαρνάβαν, Ἐλασσάνος κ. Ἰάκωβον, Σύρου κ. Δωρόθεον, Αἰτωλοακαρνανίας κ. Θεόκλητον, Γυθείου καὶ Οἰτύλου κ. Σωτήριον, Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Θεόκλητον, Σάμου κ. Παντελεήμονα καὶ Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Νικόδημον, τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου κ. Παναγιώτην Τρεμπέλαν, τὸν κ. Κασιμάλλη καὶ τὸν κ. Φραγκόπουλον.

—Τῇ 18ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτον καὶ Σύρου κ. Δωρόθεον, τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου καὶ ἀκαδημαϊκὸν κ. Παναγιώτην Μπρατσιώτην καὶ τὸν πανοσιολ. ἀρχιμ. Κανδήλην τοῦ κλίματος τοῦ Οἴκουμεικοῦ Πατριαρχείου.

—Τῇ 19ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἡλιοπόλεως καὶ Θείρων κ. Μελίτωνα, τὸν ἱεροκήρυκα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης πανοσιολ. ἀρχιμ. Φώτιον Σταματόπουλον, τὸν ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης πανοσιολ. ἀρχιμ. Γεώργιον Προκόπην καὶ τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον.

—Τῇ 21ῃ Μαρτίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Πατρῶν κ. Κωνσταντῖνον, Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιον, Θήρας κ. Γαβριὴλ καὶ Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν κ. Νικόδημον.

—Τῇ 23ῃ Μαρτίου τὸν στρατηγὸν Παπαζῶν μετὰ τοῦ ταγματάρχου Καταπόδη, τὸν τέως νομάρχην Σάμου κ. Καψὴν καὶ τὸν προϊστάμενον τῆς Νομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Σταυρόπουλον.

—Τῇ 24ῃ Μαρτίου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξάρχον τοῦ Παναγίου Τάφου Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Τιβεριάδος κ. Ἀνατόλιον, τὸν Διευθύνοντα Σύμβουλον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κ. Ζαφ. Κέπετζην καὶ τὸν Διευθυντὴν τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. κ. Ἀθαν. Βοσνιώτην.

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας

Τῇ 24ῃ Μαρτίου ἐν τῷ πλασιῳ τῆς Ἐθνικῆς Ἐορτῆς ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Ἀρχῶν καὶ τοῦ Ἱ. Κλήρου ἐγένοντο ἐν Κομητῆν τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μαρμαρίνου σερμοῦ μνημείου, ὅπερ ἀνηγέρθη διὰ πρωτοβουλίας καὶ χορηγίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαρωνείας κ. Τιμοθέου καὶ διὰ τῆς συμβολῆς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Στρατοῦ εἰς αἰδίων μνήμην τῶν κληρικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαρωνείας, οἵτινες κατὰ τὰ ἔτη 1941—1944 ἐθυσίασθησαν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, θανατωθέντες ὑπὸ τῶν στρατευμάτων κατοχῆς. Τὸ καλλιτεχνικώτατον τοῦτο μνημεῖον, πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὁποῦ ἐδαπανήθησαν τεσσαράκοντα χιλιάδες δραχμῶν, ἐστίθη εἰς τὴν ἐν

Κομοτηνῆ πλατεῖαν τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Μεγάρου. Διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Μνημείου τούτου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξέφρασεν ἤδη πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Μαρωνας τὰ συγχαρητήρια καὶ τὴν εὐαρέσκεϊαν αὐτῆς.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν Ἀποκαλυπτηρίων τοῦ Μνημείου ἐψάλη ἐπιμνημόσυνος δέησις ὑπὲρ τῶν θανατωθέντων κληρικῶν χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὅστις εἶπε τὸν προσήκοντα λόγον, ἐξάρας τὰς θυσίας τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ ράσου εἰς τὸν βωμὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος. Εἰς τὸ μνημεῖον στεφάνους κατέθεσαν ὁ Σεβασμιώτατος ἐκ μέρους τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὁ Ἱ. Κλήρος, τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, οἱ Χριστιανοὶ ὄμιλοι τῆς Κομοτηνῆς, ὡς καὶ αἱ Ἀρχαὶ τῆς πόλεως.

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἡ ἐπέτειος τῆς κηρύξεως τῆς ἐπαναστάσεως ἐωρτάσθη πανηγυρικῶς τὴν 23ην Μαρτίου εἰς τὴν Καλαμάταν. Εἰς τὸν ἱστορικὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐτελέσθη Δοξολογία, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, ὁ ὁποῖος εἰς ἐμπνευσμένον λόγον του ἐτόνισε μεταξὺ ἄλλων πὰ ἐξῆς:

«Εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος, ὅτι ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ κληθῆ ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀνοικοδομηθῇ τὰ κατερειπωμένα τείχη τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐνωθῶ μὲ αὐτὸ τὰς πεσοῦσας καὶ καθημερινῶς πιπτούσας πνευματικὰς καὶ κοινωνικὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς καὶ ἰδανικὰ τοῦ Ἔθνους. Καλουμένη δὲ ἡ Ἐκκλησία, θὰ ἐπιτελέσῃ καὶ πάλιν τὸ καθῆκον αὐτῆς, ἀφορῶσα πάντοτε εἰς τὸν θεῖον προορισμὸν τῆς».

Ἱερὰ Μητρόπολις Μυτιλήνης

Τὴν 23ην Μαρτίου 1966 ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, εὐθεῖς εἰς τὴν τακτικὴν σύναξιν τῶν κληρικῶν τῆς Ἐπαρχίας του, ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκεϊαν του εἰς ὅλους τοὺς Ἐφημερίους διὰ τὸ καθιερωθέν, ἀπὸ διετίας, Κοινὸν Ταμεῖον εἰς τὸ ὁποῖον περιέρχονται ὅλα τὰ δικαιώματα ἐξ Ἱεροπραξιῶν, ἦτοι: Γάμων, Βαπτίσεων, Κηδεῶν καὶ Μνημοσύνων, ἅτινα διανέμονται, ἐξ ἴσου, εἰς τὸ τέλος ἐκάστου μηνός, εἰς ὅλους τοὺς ἱερεῖς ἀδιακρίτως ἐὰν ὑπηρετοῦν εἰς μικρὰς ἢ μεγάλας ἐνορίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῶν χωρίων: 1) Ἁγίας Τριάδος Ἁγίας Τριάδος (πρ. Τραχανιώτη), 2) Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀετοῦ, 3) Γεννήσεως Θεοτόκου Ἀγλαδιᾶς, 4) Ἁγίου Νικολάου Βουτουμᾶ, 5) Ἁγίου Κωνσταντίνου Διασέλλου, 6) Ἁγίων Ἀποστόλων Δροσοχωρίου, 7) Ἁγίας Παρασκευῆς Κορομηλιᾶς, 8) Κοιμήσεως Θεοτόκου Κουμαριάς, 9) Ἁγίων Ἀποστόλων Λειβαδοχωρίου, 10) Ἁγίας Κυριακῆς Νέας Ζωῆς (πρ. Ἄνω Μπούρσιανης), 11) Ἁγίας Παρασκευῆς Ξυλοπαροίκου, 12) Ἁγίου Δημητρίου Παναγίτσας, 13) Ἁγίου Νικολάου Παρασκευῆς, 14) Ἁγίου Νικολάου Τριφυλλίων καὶ 15) Ἁγίας Φανερωμένης Φανερωμένης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200/1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νομοθ. Διαταγμάτων, ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Τρικκάλοις τῇ 24ῃ Μαρτίου 1966

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ξάνθης

ΠΡΟΣ

Τὸν Ἱερομόναχον Γερμανὸν Κομνηνὸν ἀδελφὸν τῆς Ἱ. Μονῆς Παμμ. Ταξιαρχῶν Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι ὅπως ἐμφανισθῆς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ξάνθης τὴν 30ὴν Ἀπριλίου ἐ.ε. ἡμέραν Σάββατον καὶ ὥραν 11ην π.μ. ἵνα ἀπολογηθῆς διὰ τὰ ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ περιλαμβανόμενα ἀντικανονικὰ παραπτώματα, κατόπιον τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 453/4-7-64 ἐγγράφου τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ξάνθης.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι ὅτι εἰς περίπτωσιν μὴ ἐμφανισέως σου θέλεις κριθῆ ἀναπολόγητος.

Ἐν Ξάνθῃ τῇ 22ᾳ Μαρτίου 1966

Ὁ Ἀνακριτῆς

Ἱερὺς Γεώργιος Μπαρλαμᾶς

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐπισκόπου Διονυσίου Α. Ψαριανοῦ, Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης, Ἐκκλησιαστικὰ Βυζαντινὰ Ἐμβλήματα. Ἐν Ἀθήναις 1966, σελ. 30.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπιστολὴ (Γ') πρὸς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἱερὸν Κλῆρον, ἐν Κοζάνῃ 1966, σελ. 21.

Ἰωάννου Χρ. Κωνσταντινίδου, Σύντομος Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, ἐν Ἀθήναις 1966, σελ. 45.

Ἀρχιμ. Παντ. Μπαρδάκου, Ἡ ἀξία τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολεῖου, ἐν Ἀθήναις 1966, σελ. 31.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Μαρωνας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Ἐπὶ τῇ θείᾳ Ἀναστάσει.

Σάββα Ἀγουρίδου, Θεὸς καὶ ἱστορία κατὰ τοὺς Καππαδόκας.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ζωὴ καὶ ἔργον τῶν ἐξ Ἠπείρου ὀρρωμένων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν.

Μητροπολίτου Ἡλείας Γερμανοῦ, Ἐπικήδειος λόγος εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ζακύνθου Κυροῦ Ἀλεξίου.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Προκηρύξεις.

Βιβλιογραφία.